

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Юрыя ІВАНОВА

Заўтра ў Нацыянальным выставачным цэнтры "БелЭКСПА" завяршае сваю работу XVIII Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш.

С. 2

РАДЗІВІЛ Ч. ПРЫПЫНІУСЯ Ў РЭДАКЦЫІ "К" НА ШЛЯХУ З БАРЫСАВА Ў НЯСВІЖ

Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 7

На здымку: у Інфацэнтры "Культура-інфа" мастак Ніна ПІЛЮЗІНА і дырэктар Барысаўскага камбіната дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Рыгор ШЭМІТ ля створамага габелена (ён — уверсе) распавядаюць аб працы па фотакопіі арыгінала.

Шматлюдная Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш з безліччю выданняў розных краін заўсёды застаецца доўгачаканай падзеяй. Так сталася і сёлета — у васемнаццаці разоў. Адміністрацыя Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, міністэрства інфармацыі, культуры і адукацыі, пасольствы замежных дзяржаў у нашай рэспубліцы надаюць вялікую ўвагу святу. Гэта, безумоўна, сведчыць аб яго прэстыжы.

Першага намесніка кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта краіны Аляксандра Радзькова (у цэнтры) і міністра інфармацыі Алега Праляскоўскага (справа) са стэндам Германіі знаёміць Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол ФРГ у Беларусі Крыстаф Вайль.

Прэстыж кнігі

Кнігі Беларусі прадстаўлялі нават з гукавым шэрагам.

Першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандр Радзькоў зазначыў, што на Мінскай кніжнай выстаўцы заўсёды — асабліва атмосфера высокай культуры, духоўнасці, інтэлекту, інтэлігентнасці. “Я вітаю ўсіх гасцей, нам ёсць што адно аднаму паказаць, ёсць чым абмяняцца. Гэта спрыяе нашаму развіццю, фарміраванню асобы, яе цэласнасці. Нарэшце, гэта проста цікавая выстаўка”, — сказаў Аляксандр Радзькоў.

— Вялікі дзякуй усім 23 краінам, што прымаюць удзел у XVIII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашу, — прамовіў міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алег Праляскоўскі. — Тут сабраліся лепшыя прадстаўнікі кнігавыдання, паліграфіі і кнігараспаўсюджвання з усяго свету. Для нас вельмі прыемна ўдзел Германіі — лідара ў гэтай галіне — у якасці ганаровага гасця...

І наведвальнікаў ён адразу сустракае нечаканым па форме і прывабным па змесце павільёнам. Ён нагадвае сучасны экадом са зручнай арганізацыяй прасторы, дзе кнігі размешчаны, нібы музейныя экспанаты. Разнастайнасць іх фармаціў, падыходаў да ілюстравання, тэм, арыентацыя на ўсе катэгорыі чытачоў дазваляе ўпэўніцца ў прафесіяналізме стваральнікаў.

Шмат цікаўнай аўдыторыі прывабіў павільён ФРГ і дэманстрацыяй новых тэхналогій для чытання кніг у электронным фармаці: планшэтай, электронных кніг-“чыталак”,

Кнігу “Ніколі не забудзем” прэзентавалі на стэндзе “Мастацкай літаратуры”.

разнастайных рыдаў. Алег Праляскоўскі адзначыў і гэты новы павеў на мінскай выстаўцы: “Тут прадстаўлены сучасныя носьбіты інфармацыі, але, што прыемна, для нашай рэспублікі больш характэрна друкаваная кніга — яна жыве, запатрабаваная і любімая. Сумесна з Міністэрствам культуры і Міністэрствам адукацыі мы распачынаем акцыю “У падтрымку чытання”, якая пройдзе па ўсёй краіне і яшчэ раз нагадае беларусам пра важнасць літаратуры ў жыцці грамадства”.

Прыцягваюць увагу шырокафармаціныя альбомы па беларускім і замежным мастацтве, прозвішчы знакамітых паэтаў

і пісьменнікаў з вокладак прымушаюць спыняцца і набываць навінкі для хатняй бібліятэкі. Радуюць не толькі новыя творы аўтараў і даступнасць выданняў, што лічацца лепшымі ў сваіх краінах на сённяшні час, але і стаўленне да прэзентацыі кнігі некаторых экспанатаў: французскі павільён, напрыклад, нагадаў элітарную бібліятэку і міні-кінатэатр у адным месцы.

Аб прадстаўніцтве беларускіх кніг на выстаўцы з карэспандэнтам “К” падзяліўся намеснік міністра культуры нашай краіны Тадэуш Стружэцкі: “Думаю, што на кожнай прадстаўленай экспазіцыі можна знайсці цікавыя па змесце, дызайне, паліграфічным афармленні выданні. Прыйсці,

бібліятэка Беларусі, правёўшы шэраг прэзентацый. Адна з іх прадэманстравала рэсурсы ўстановаў, чым парадавала аматараў чытаць “з экрана”, якія з цікаўнасцю далучыліся да падзеі.

27-гадовы наведвальнік выстаўкі Віталь на стэндзе НББ падзяліўся сваім меркаваннем пра кнігі ў сучасным фармаці: “Я чытаю вельмі шмат. Мне падабаюцца кнігі на паперы, але набываць усё, што патрэбна, проста не маю магчымасці, часу, ды і паліца дома малавата. Інфармацыя ж у электронным выглядзе амаль не займае месца, знайсці яе — хутка, а чытаць — зручна. Я — за тое, каб існавалі два варыянты кніг!”

“Круглы стол” у рамках выстаўкі “Роля ўстаноў адукацыі, выдавецтваў і бібліятэк у развіцці чытання” адбыўся ў канферэнц-зале самой НББ. Ён сабраў прадстаўнікоў міністэрстваў, бібліятэк, пісьменнікаў. Як ствараць паспяхова камунікацыі паміж установамі ўсёй краіны, як даследаваць чытацкі попыт, наколькі запатрабаваны аўдыякнігі, якім чынам палепшыць камплектацыю бібліятэк — гэтыя і шмат іншых надзменных пытанняў абмяркоўвалі прафесіяналы на ММКВК.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ
Фота Юрыя ІВАНОВА

пабачыць гэтае багацце і звярнуць на нешта дадатковую ўвагу могуць не толькі аматары кніг, але і ўсе ахвотныя — гэта будзе цікава кожнаму. Упэўнены, што для сталага чытача звычайная кніга заўсёды будзе вытрымліваць канкурэнцыю перад электроннымі носьбітамі”.

Вельмі актыўна прадставіла сябе на выстаўцы Нацыянальная

Чым здзіўляюць беларускія выдаўцы?

Закон і бізнес для музеяў

У сценах Замкавага комплексу “Мір” 7 лютага адбылося выязное сумеснае пасяджэнне Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці і Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры і навукова-тэхнічным прагрэсе, прысвечанае тэме заканадаўчага рэгулявання музейнай дзейнасці, у якім прымалі ўдзел прадстаўнікі некаторых музейных устаноў краіны, а таксама мясцовай улады.

Удзельнікі пасяджэння дэталёва азнаёміліся не толькі з аб’ёмнай музейнай экспазіцыяй замкавага комплексу, яго багатай інфраструктурай, але і прынялі ўдзел у адкрыцці мастацка-гістарычнага праекта “Музыка беларускіх замкаў і палацаў”, адным з ініцыятараў якога выступіла загадчык кафедры беларускай музыкі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, доктар мастацтвазнаўства Вольга Дадзіёмава.

Але, безумоўна, асноўнымі пытаннямі, якія хвалілі ўсіх без выключэння ўдзельнікаў форуму, сталася абмеркаванне праекта Закону “Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон “Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь”.

У прыватнасці, намеснік міністра культуры Тадэуш Стружэцкі адзначыў, што менавіта дзякуючы падтрымцы і разуменню парламентарыяў мусяць вырашыцца вельмі сур’ёзныя, надзвычай актуальныя праблемы. Невыпадкова пры абмеркаванні Закону адбылося ўжо чатыры пасяджэнні камісіі на базе вядучых музейных устаноў рэспублікі. Па словах намесніка міністра, у бліжэйшай перспектыве плануецца стварыць шэраг унікальных музеяў, кшталту археалагічнага, дзіцячага, а таксама прысвечаных народным традыцыям асобных рэгіёнаў. Пры гэтым у аснову ўсіх устаноў будучы пакладзены новыя формы працы з наведвальнікамі. А своеаса-

баму ўзнікнуць неабходнасць змяненняў, прытым, што Закон у апошняй рэдакцыі дзейнічае ўсяго толькі з 2005 года?

Шэраг палажэнняў неабходна было ўдакладніць. Адбыліся пэўныя змены і ў тэрміналогіі. У прыватнасці, у новай рэдакцыі Закону будучы дадзены змененыя вызначэнні паняццяў “музей”, “прадмет музейнага значэння”, “музейная калекцыя”, “музейная справа”, “музейны работнік”.

Да таго ж, у новым законапраекце Міністэрства культуры прапанувае адзначыць адным з асноўных напрамкаў дзяржаўнай палітыкі ў дадзенай сферы забеспячэнне спецыяльных рэжымаў захоўвання каштоўных прадметаў. У прыватнасці, на стварэнне новых фондасховішчаў мусяць быць вылучаны адпаведныя сродкі.

Упершыню ў Законе прапісаны гарантыі з боку Міністэрства культуры на замежныя выстаўкі, што будучы экспанаванца ў Беларусі. Дагэтуль узнікаў шэраг цяжкасцяў з арганізацыяй міжнародных праектаў.

Дзякуючы прыняццю новага Закону павінна вырашыцца і яшчэ адна зладзённая праблема. Сёння ў краіне дзейнічаюць сотні музеяў розных форм уласнасці, пераважна большасць якіх падпарадкоўваецца міністэрствам культуры і адукацыі. Пры гэтым не існуе адзінага рэстара музейных устаноў. Таму ў праект Закону было прапанавана ўнесці адпаведны артыкул. Таксама асобнае палажэнне Закону будзе рэгуляваць дзейнасць музеяў пад адкрытым небам.

Унесены змены ў артыкул, што звязаны з выключэннем тых або іншых адзінак з Музейнага фонду краіны, які будзе прадуладжваць вяртанне каштоўных прадметаў яго ўладальніку па рашэнні суда.

Новым Законом уведзена доўгачаканая забарона на ўстанаўленне музеяў нарматываў атрымання даходу. Тым не менш, на думку Святланы Гаўрылавай, кожны музей будзе імкнуцца зарабіць як мага больш сродкаў, якія пойдучы непасрэдна на развіццё ўстаноў. Да таго ж, новы Закон дазволіць музеям самастойна планавальна атрымліваць даходаў ад дадатковых крыніц фінансавання.

Падрабязна растлумачыў неабходнасць унясення змяненняў старшыня Пастаяннай

лівым узорам мусяць стаць будучы Музейны квартал, што размешчана ў самым “сэрцы” Мінска. Таксама Міністэрствам культуры будучы ўзняты прапановы па рэарганізацыі профіляў некаторых раённых музеяў у адпаведнасці з іх мясцовымі адметнасцямі.

У сваю чаргу, парламентарыяў хвалілі пытанні і самаакупнасці музеяў. У прыватнасці, Віктар Аверын, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі, агучыў думку аб неабходнасці сістэмнай распрацоўкі музеямі бізнес-планаў, згодна з якімі будзе пралічвацца іх далейшае эфектыўнае функцыянаванне. Не абыйшлі ўвагай дэпутаты і праблему стварэння Дзяржаўнага каталога музейных каштоўнасцей. Абмяркоўвалася пытанне яго даступнасці для шырокай грамадскасці і крытэрыяў вызначэння для ўключэння ў каталог найбольш каштоўных прадметаў.

Па словах галоўнага спецыяліста ўпраўлення устаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Святланы Гаўрылавай, распрацоўкай змяненняў і дапаўненняў у Закон “Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь” займалася больш за 30 чалавек — высокакваліфікаваных і дасведчаных спецыялістаў у музейнай сферы з усёй краіны.

камісіі Палаты прадстаўнікоў Уладзімір Здановіч. На яго думку, прыняцце новага Закону павысіць канкурэнтаздольнасць нашай культуры. “Музеі сталі інтэгрэванымі ў палітыку сучаснага грамадства, таму што яны спрыяюць развіццю нашай краіны”, — падкрэсліў Уладзімір Здановіч. Ён адзначыў, што законапраект адпраўлены на ўзгадненне ў Савет Міністраў. І ў выніку, калі будучы атрыманы станочы вынік, то літаральна ў красавіку бягучага года ён будзе вынесены на парадак дня сесіі парламента.

Высока ацаніла зробленую цягам двух гадоў працу па ўнясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон “Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь” старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Антаніна Морава, зазначыўшы, што тыя інавацыі, якія прысутнічаюць у праекце Закону, спрыяюць як развіццю музейнай дзейнасці, так і палепшаць імідж нашай краіны ў цэлым. Тым не менш, на яго думку, застаўся шэраг пытанняў па эканамічнай сферы функцыянавання музеяў, і над імі трэба працягваць сістэмна працаваць далей.

Кастусь АНТАНОВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Мір — Мінск
На здымку: удзельнікі
пасяджэння ў дварэ замка.

Будаўнічае наступленне па ўсіх франтах

“К” працягвае сачыць за тым, як паўстае знакавая ўстанова культуры нашай краіны — Беларускае дзяржаўнае музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Змены на будаўнічай пляцоўцы (пабываў тут прыкладна чатыры месяцы таму) бачныя, як кажуць, нават няўзброеным вокам. Да двух вежавых кранаў дадаўся яшчэ адзін — гусенічны, амаль завершаны работы ў цокальным паверсе будучага музея, і распачынаюцца — па ўзвядзенні першага.

— На дадзены момант заканчвае нулявы цыкл, засыпаем пясчана-гравійную сумесь у дэталі падлог, вядзем гідраізляцыйныя работы, — распавёў прараб БУ-5 ААТ “Будтрэст № 1” Валерый Ігнаценка. — Таксама цяпер выстаўляем каркас першага паверха, перакрыцці, сцены, ліфтавыя шахты. Плануем завяршыць усе работы на гэтым паверсе музея прыкладна праз два-тры месяцы...

Кожны дзень на знакавым для ўсіх беларусаў аб’екце працуе 60 — 70 чалавек. Праца ідзе якасна і хутка ў любое надвор’е: і ў снег, і ў дождж...

— Цяпер працаваць лягчэй: на двары — адліга, — кажа вахтары майстар БУ-5 ААТ “Будтрэст № 1” Сяргей Ігнаценка. — Ходзім цяпер

не па лёдзе, як у марозныя дні, а па зямлі, што, натуральна, паляпшае ўмовы работы. А ад дажджу ў нас ёсць спецыяльныя непрамакальныя плашчы. Так што праца не спыняецца...

Праца сапраўды не спыняецца і працягваецца далей шпарка дзякуючы як намаганням рабочых, так і своєчасавому падвозу неабходных будаўнічых матэрыялаў. А яшчэ і таму, што вялікая колькасць неабябавых людзей з усіх куткоў нашай краіны спрыяе ўзвядзенню Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны праз грашовыя ахвяраванні. Як вядома, згодна з Даручэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, яшчэ летась былі адкрыты дабрачынныя рахункі для збору сродкаў на ўзвядзенне новага будынка музея і стварэнне экспазіцыі. Як распавёў “К” намеснік дырэктара ўстановы Вячаслаў Казачонак, на канец студзеня 2011 года шматлікія арганізацыі і грамадзяне Беларусі ўжо пералічылі на гэтыя рахункі суму, якая складае амаль 30 мільёнаў беларускіх рублёў. Натуральна, гэтая лічка павялічваецца кожны дзень.

Ю.Ч.
Фота Юрыя ІВАНОВА

Увага!

Для ўсіх неабябавых людзей нагадаем: пералічыць грошы на ўзвядзенне новага будынка музея, дзе захоўваецца свяшчэнная памяць пра Подзвіг народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, можна на наступныя нумары разліковых рахункаў:

р/р 3642900000887, у беларускіх рублях, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

р/р 3642900000858, у доларах ЗША, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

р/р 3642900000917, у еўра, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

р/р 3642900000904, у расійскіх рублях, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472..

Прызначэнне плацэжы:

01 — для ўзвядзення новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны;

02 — на стварэнне экспазіцыі ў новым будынку Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны;

03 — для ўзвядзення будынка Дэпазітарыя музея (фондавых сховішчаў, рэстаўрацыйных майстэрняў, памяшканняў падрыхтоўкі выставак).

На Востраве Слёз...

15 лютага ў адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у нашай краіне адзначаецца Дзень памяці воінаў-інтэрнацыяналістаў.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Па ўсёй Беларусі ў гэты дзень пройдуць ўрачыстыя мерапрыемствы, прысвечаныя 22-й гадавіне вываду савецкіх войск з Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістан.

Цэнтрам урачыстасцей стане знакаміты Востраў Слёз у Мінску. Па традыцыі, ля манумента ў памяць 771 воінаў-інтэрнацыяналіста, што загінулі за межамі Беларусі, будуць ускладзены вянкi і жывыя кветкі, а таксама абдуцця жалобны мітынг-рэквіем з удзелам прадстаўнікоў улады і ветэранаў афганскай вайны.

У сталічнай Мастацкай галерэі твораў Л.Шчамялёва днямі адкрылася выстаўка работ фатографа Ігара Пешахонава “Думка беларускага”. Аўтар — воін-інтэрнацыяналіст, які правёў паўтара дзясятка экспазіцый на афганскую тэму.

Інтэрв’ю з ім чытайце на стар. 12.

Увага! “Юрыдычныя тонкасці” ў новым фармаце!

“ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ”: прававое забеспячэнне

18 лютага з 10-й да 12-й гадзіны ў Інфацэнтры “Культура-інфа” будзе працаваць “гарачая лінія” з удзелам начальніка юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алены ВЕШТАРТ.

Пытанні, звязаныя з прававым забеспячэннем дзейнасці сферы культуры, можна задаваць па тэлефонах (8-017) 334-57-41 і 290-22-50 непасрэдна 18 лютага, альбо загадзя: на форум (www.forum.kimpress.by ў раздзеле “Ёсць пытанне!”) ці праз электронную пошту: kultura@tut.by.

Аб’ява*

17 марта 2011 г. состоится Общее собрание акционеров ОАО “Проектреставрация”,

расположенного по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31.

Собрание пройдет по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31, каб. 106, первый этаж.

Повестка дня общего собрания:

1. Результаты работы Общества в 2010 г. и планы на 2011 г.
2. Отчет о финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2010 г.
3. Отчет о результатах работы аудиторской проверки.
4. Отчет о результатах работы ревизионной комиссии.
5. Утверждение готовых отчетов, бухгалтерского баланса, счетов прибыли и убытков Общества.
6. О выплате дивидендов за 2010 г.
7. О направлении использования чистой прибыли в 2011 году.
8. Избрание членов ревизионной комиссии.
9. Утверждение условий материального вознаграждения членам наблюдательного совета и ревизионной комиссии.

С материалами, подготовленными к собранию, можно ознакомиться по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31, каб. 205, до 16 марта 2011 г.

Регистрация участников собрания — с 9.00 до 10.45 по месту проведения собрания.

Начало работы собрания — 17 марта 2011 г. в 11.00.

Список акционеров для участия в собрании будет составлен по состоянию реестра на 16 марта 2011 г.

Для регистрации при себе иметь следующие документы: акционеру Общества — паспорт, представителю акционера — паспорт и доверенность.

Эканоміка новых падыходаў

У абласцях Беларусі праходзяць пасяджэнні выніковых калегій упраўленняў культуры аблвыканкамаў. Абагульняецца досвед, вызначаюцца чарговыя задачы і абмяркоўваюцца новыя падыходы да іх вырашэння.

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Тамара Паўлюковіч паведаміла “К”, што агульная размова аб галоўным у развіцці абласной культуры адбылася 4 лютага. Вызначаны лепшыя аддзелы культуры: Кобрынскага, Камянецкага і Пінскага райвыканкамаў. Акрэслена і бліжэйшая перспектыва: развіццё сельскіх тэрыторый, паліпашэнне якасці культурных паслуг за кошт інавацый.

Начальніку аддзела культуры Кобрынскага райвыканкама Надзеі Жук, чый аддзел па леташніх выніках стаў першым у вобласці, інавацыі бачацца ў планавай рэалізацыі

адмысловых творчых праектаў з выкарыстаннем найноўшых інфармацыйных тэхналогій. База для гэтага была створана цягам мінулага года.

У гэты ж дзень, 4 лютага, вынікі працы за мінулы год падвялі на Гродзеншчыне. Як паведамае “К” начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Лойка, пад час пасяджэння калегій былі, натуральна, акрэслены і перспектывы ных накірункі дзейнасці з прыцэлам на п’яцігодку. Больш актыўнай, як падкрэсліў Аляксандр Лойка, будзе інвестыцыйная палітыка. Да прыкладу, маёнтак Міхала Клеафаса Агінскага ў Залесці ля Смаргоні запланавана цалкам адрэстаўраваць да 2014 года. Два мільярды для ажыццяўлення паўстаўленай мэты выдаткоўвае Дзяржаўная інвестыцыйная праграма, больш чым паўтара мільярда рублёў — рэспубліканскі бюджэт... Пад рэалізацыю праекта выйграў і грант Еўрасаюза ў мільярд рублёў. Гродзеншчына ўпэўнена набывае статус не то-

лькі краю адраджэння замкаў і сядзіб, але і рэгіёна, дзе гэты статус падмацоўваецца эканамічна.

А 7 лютага абласная калегія прайшла і на Магілёўшчыне. Удзельнікі пасяджэння, як паведаміла “К” намеснік начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Святлана Казлова, сабраліся ў толькі што адрамантаваным абласным тэатры лялек. Перад пачаткам была прадстаўлена не толькі традыцыйная маштабная падборка метадычных распрацовак, але і выстаўка, што распаўядала пра ўзаемадзеянне аддзелаў культуры са СМІ. Да прыкладу, студыя абласнога тэлебачання прапанавала 20 тэлефільмаў, створаных паводле этнаграфічных экспедыцый, ініцыяваных абласным метадычным цэнтрам...

Сярод сённяшніх неадкладных задач калегія вызначыла далейшае развіццё сельскіх тэрыторый са стварэннем належнай сацыякультурнай інфраструктуры, удасканаленне экспазіцыйна-музейнай дзейнасці, працяг аднаўлення гісторыка-культурнай спадчыны.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Неўзабаве пасля публікацыі календара “К” з заклікам да кожнага зрабіць свой унёсак у адраджэнне гісторыка-культурнай спадчыны прыйшоў ліст ад чытачкі з Мазыры Ганны Булаш. Бібліятэкар з 30-гадовым стажам і сапраўдны патрыёт свайго горада ўзнямае праблему канкрэтнага помніка мінуўшчыны, стан якога сёння выклікае небеспадстаўны неспакой.

Натуральна, адразу па атрыманні ліста карэспандэнту “К” была выпісана камандзіроўка ў Мазыр.

Першае, што кінулася ў вочы ля ўезда ў “горад нафтавікоў” — бігборд, які абвешчае пра прэтэнзіі Мазыра на ролю сур’ёзнага турцэнтра. Наколькі яны матываваныя? Знаёмства з некаторымі гарадскімі адметнасцямі, захапляльныя расповеды краязнаўцаў, а таксама простыя шпацыры па стромкіх схілах ды беразе шырачэзнай Прыпяці дазволілі мне зрабіць сваю выснову “на правах простага карыстальніка”. Зрэшты, высновы пакінем “на потым”. Гэтага вымагаюць не толькі законы жанру.

шкоду. Тым болей, стрэлка тэрмометра ў гэтыя дні робіць ладныя скачкі нават на працягу сутак.

“Цяпер будынак стаіць безгаспадарны, нікому не патрэбны...” — пісала ў сваім лісце Ганна Булаш. На паверку ён менавіта такім і выглядае. Але... толькі дэ-факта, а не дэ-юре.

Пацікавіўшыся ў Аляксандра Бабра лёсам помніка спадчыны, даведаўся, што ён меўся быць вырашаны яшчэ некалькі гадоў таму. Закінуты будынак набыла на аўкцыёне мазырская фірма. Пасля капітальнага рамонтна там планавалася зрабіць офісныя памяшканні, а таксама гатэль. Але пакуль яшчэ гэты праект знаходзіцца “на стадыі дакументацыі”.

інавацыі як юрыдычны казус, а зусім не як уласны гонар. Але рэакцыя ўсё ж была іншай.

Аляксандр Бобр дэманструе мне ахоўныя абавязальствы, дзе стаіць падпіс кіраўніка фірмы, ды распавядае, што рашэнне прыняць новы статус уласнікам было зроблена без ваганняў. І гэта — сапраўдны ўзор той адказнасці, якую патрабуе ад бізнесу грамадства. Ды, у той самы час, — сведчанне сур’ёзнасці намераў камерцыйнай арганізацыі.

Але перад тым, як з’явіцца магчымасці перайсці да амбітных планаў, ці не варта пачаць з малога? З таго ж паркана са звычайных дошак або элементарных супрацьаварыйных захадаў.

гісторыі старадаўніх сцен. І — неабыхавым да іх будучыні. Між іншым, такія рысы мне давялося адзначыць ва ўсіх мазыран усіх прафесій, якіх давялося спаткаць у гэты дзень.

Начальнік установы маёр міліцыі Аляксандр Палей зладзіў для нас своеасаблівую экскурсію, паказаўшы камеру для асабліва небяспечных злачынцаў, дзе яшчэ захаваўся моцныя краты і мудрагелістае прыстасаванне, якое наглуха блакіруе маленькую дзверцу. Сёння там — звычайная кладоўка, але каваны рыштунак — арыгінальны, з тых самых царскіх часоў. Арматура настолькі трывала ўмуравана ў сцены, што я нават і пры патрэбе не заменіш. Ад-

Як “Е-мадэрну” трапіць у “пілотны праект” рэнавацый?

Мазырская сецэсія — у стане дэкадансу

Людная вуліца Рыжкова, яркія вывескі крамаў, дагледжаныя фасады грамадскіх устаноў, навюткія жылыя дамы... Збочваю з яе літаральна на некалькі дзясяткаў метраў — і адразу трапляю ў вусцінае валадарства запущення. Вялізны стары будынак, які літаральна магнетызуе позірк сваім велічным выглядам і вытанчанасцю дэталей, сёння шчыльна аточаны купкамі смецця і цэлымі россыпамі бітага шкла.

Амаль усе шыбы — выбіты, і сям-там аконныя рамы ашчэраны вострымі аскепкамі. Зрэшты, на ніжнім паверсе тыя рамы ўвогуле адсутнічаюць — яўна не без дапамогі мясцовых жыхароў. Дзверы ў будынку — нарсохрыст. Унутры — такая самая карціна заняпаду.

Ганна Булаш ставіць сабе за мэту знайсці гістарычныя сведчанні даўнасці гэтай камяніцы і яе пачэснай мінуўшчыны. Даследуючы фактуру цэглы ды некаторыя архітэктурныя асаблівасці, яна праводзіць паралелі нават з Мірскім замкам. А таксама задаецца пытаннем: ці не быў гэты палац рэзідэнцыяй князёў Радзівілаў, якія доўгі час валадарылі ў Мазыры?

Галоўны спецыяліст райаддзела культуры Аляксандр Бобр, які ўжо не першае дзесяцігоддзе лічыцца карыфеем “мазыразнаўства”, прытрымліваецца куды больш праявічай версіі паходжання “палаца”. Паводле яго слоў, гэта — павятовая бальніца, будаўніцтва якой было завершана ў 1913 годзе. Дарэчы, менавіта такую функцыю будынак выконваў літаральна да апошняга часу.

І сапраўды, нават такі неспецыяліст, як я, здолеў разгледзець у архітэктурнай камяніцы характэрны “почырк” пачатку ХХ стагоддзя — рысы стылю мадэрн, арганічна спалучаныя з элементамі неаготыкі. Але значнасць помніка спадчыны ад гэтага ані не змяншаецца. Яго архітэктар здолеў стварыць амаль што шэдэўр, адметны і сваёй нязвычайнай Епадобнай планіроўкай, і цэлым рос-

Камандзіроўка з ліхтарыкам да мазырскіх дамінантаў

сыпам густоўных дэталей — у якіх, уласна, і адчуваецца рука майстра. Прамых аналагаў гэтага будынка на Беларусі бачыць мне не даводзілася. А “перабытаць” яго з сярэднявечным замкам і сапраўды досыць лёгка.

Прычым талент архітэктара выявіўся не толькі ў самім будынку, але і ў яго прывязцы да ландшафту. Размешчаная на верхавіне вялізнага схіла, камяніца стварае выразную дамінанту адной з цэнтральных мазырскіх вуліц, якая цяпер мае назву Ленінская. Таму раней бальніца была ўпрыгожаннем усяго горада. Цяпер будынак таксама ніяк не абмінеш увагай: яго па-ранейшаму відаць нават здалёк. Але ж вока ён, зразуме-ла, ужо не радуе.

Ганна Булаш яшчэ заспела той час, калі бальніцу атачаў шыкоўны парк. Сёння цэласнасць комплексу незваротна парушана: літаральна за некалькі дзясяткаў метраў ад будынка красуюцца навюткія дзевяціпавярхоўкі. А яшчэ даўней да “палаца” была прыроблена шэрая і нягелая пабудова без усялякіх архітэктурных “ізысков”. Сёння, дарэчы, яна ў такім самым жаласным стане.

— Мне даводзілася ляжаць у гэтай бальніцы дзесьці ў 1975 годзе, — згадвае бібліятэкарка. — І мая палата была аздоблена такой шыкоўнай ляпнінай, якую мне болей нідзе бачыць не даводзілася, хаця на той час я паспела пабываць у многіх знакамітых палацах і музеях...

Ці захаваўся сёння тая ляпніна, праверыць не ўдалося. Некалькі пралётаў лесвіцы на другі паверх банальна адсутнічаюць. А ў адным з калідораў цурчыць вада — пасля нядаўніх дажджоў там ужо паспеў утварыцца цэлы басейн.

Акурат за дзень да майго прыезду была адліга, але метэаролагі неўзабаве абяцалі і новыя маразы. Зразумела, што капрызы беларускага надвор’я могуць прынесці будынку ў яго цяперашнім стане сур’ёзную

Такім чынам, карэспандэнт “К” мусіць прызнацца ў несанкцыянаваным пранікненні на тэрыторыю, якая з’яўляецца прыватнай уласнасцю. Але ў сваё апраўданне магу заўважыць адну акалічнасць. Я не мусіў ні пералазіць цераз агароджу, ні прытупляць пільнасць вартаўніка. Ні гэтых, ні якіх-кольвечы іншых спосабаў абмежаваць допуск на аб’ект старонніх асоб мною заўважана не было. Як, зрэшты, і нават простаі ды зусім не дарагой шыльдачкі з надпісам “Небяспечная зона! Уваход забаронены!”.

А знаходзіцца ўнутры будынка і сапраўды небяспечна. Чаго варты хаця б кавалак іржавых жалезных парэнчаў, які звісае “на адным валаску” над лесвічным пралётам ды гатовы грымнуцца долу пры першай жа аказіі!

Варта нагадаць: за якую паўсотню метраў ад закінутай бальніцы — жылыя дамы! Без сумневу, там ня-мала дзятвы з уласцівай для гэтага веку неразважлівай цікаўнасцю.

Аднак выносіць вердыкт адносна “легкадумнасці” новых уласнікаў старога будынка ўсё ж не выпадае. Бо ёсць факт, які робіць ім сапраўдны гонар.

На момант продажу з аўкцыёну камяніца не мела статуса гісторыка-культурнай каштоўнасці. У жніўні 2009 года гэтая несправядлівасць была выпраўлена. Для аматараў мазырской даўніны — невялічкае свята, а непазрэдна для новага ўласніка — прычына галаўнога болю. Лішнія клопаты па ўзгадненні дакументацыі, датычнай нават найдрабнейшых архітэктурных змен, новыя абавязкі і, што самае важнае, істотны рост выдаткаў на праектныя і будаўнічыя работы, а таксама і на далейшае ўтрыманне аб’екта. Купіў “бросовый” будынак, а тут ён стаў помнікам спадчыны...

Адным словам, новы ўласнік старой бальніцы меў усе меркантильныя падставы, каб трактаваць такія

Між іншым, у падобным стане апынуўся і яшчэ адзін адметны помнік з рысамі мадэрна ў Мазыры — былы купецкі дом насупраць драмтэатра. Ён таксама перайшоў у прыватныя рукі, там пачаўся ремонт, але ў выніку... Гэтай зімой камяніца стаіць “разморожаная”, без шыбаў і нармальнага даху. Фрукату будаўнічых прылад на гэтым аб’екце я не пачуў.

Як адзначыў са свайго досведу Аляксандр Бобр, з прыватнымі ўласнікамі помнікаў спадчыны паразуменне ўдаецца знайсці даволі лёгка: яны ахвотна звяртаюцца па кансультацыі і без прынуку адмаўляюцца ад тых архітэктурных фантазій, якія супярэчаць беларускаму заканадаўству. Але ж... не заўсёды маюць дастаткова рэсурсаў, каб увасобіць у жыццё свае добрыя намеры.

Пункціры “старога месца”

У адным з інтэрнэт-даведнікаў аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны закінутая бальніца чамусьці называецца мужчынскай гімназіяй, а ў другім — наогул не згадваецца. Хаця там ёсць інфармацыя нават пра ледзь прыкметныя паркавыя прысады ў далёкіх вёсках. Дзіўная сітуацыя! Або водгулле спрадвечных праблем з “раскруткай”?

Ганна Булаш паказала мне і яшчэ адзін цікавы аб’ект, пра які і слова не знойдзеш ні ў турыстычных даведніках, ні нават ва ўсяведным Інтэрнэце. Прыземістая камяніца дзівоснай канструкцыі была збудавана яшчэ за царскім часам у якасці гарадской турмы і выконвала сваю першасную функцыю пры ўсіх уладах. Але ўжо пасля вайны яе “панізлілі” да рангу выцвярэнніка.

Попытам у мазыран гэтая “непачэсная” ўстанова, на шчасце, не карыстаецца — у той момант, калі мы прайшлі праз масіўныя дзверы, яна і наогул пуставала. А вось яе персанал аказаўся на дзіва абазнаным у

ным словам — гатовы музей. Між іншым, не толькі ўнікальны для Беларусі ды проста цікавы, але і карысны — у прафілактычных мэтах.

І таму можна зразумець супрацоўнікаў установы, якія са скрухай наракаюць на тое, што іх будынак не мае статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці. А ў горадзе тым часам ходзяць чуткі пра хуткі знос старой турмы...

Зрэшты, як адзначыў Аляксандр Бобр, Закон аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны на гэты будынак усё ж распаўсюджваецца: ён уваходзіць у межы комплекснай гісторыка-культурнай каштоўнасці “Гістарычны цэнтр Мазыра”.

— Адпаведна, пра знос гэтага помніка спадчыны нават размовы не можа весціся, — запэўніў спецыяліст.

Можа, турма — гэта не той аб’ект, які ў нас зазвычай уключаюць у турыстычныя даведнікі. Але ж ён з’яўляецца часткай інфраструктуры горада стагодовай даўніны, сведкам многіх драматычных падзей. І — важным складнікам гістарычнага асяроддзя. А куды ж без яго турцэнтру?

У Мазыры гэтае асяроддзе захаваўся толькі часткова. Але ж “пункціры” “старога месца” тут усё ж угадваюцца — чаго, на жаль, ужо не скажаш пра многія іншыя беларускія гарады. Сярод іншых знакавых у мінулым будынкаў варта прыгадаць колішнюю мужчынскую гімназію — помнік спадчыны ХVIII стагоддзя. У яго сценах набывалі веды многія палітэні мазыран.

— Бачыце тую вежачку на даху? — пытаецца Аляксандр Бобр. — Калісьці там быў зван, які біў штодня па шостай вечара ды разнасіў свой гук па ўсім горадзе. І пасля гэтага гімназісты не мелі права выходзіць на вуліцу без суправаджэння бацькоў...

Зван той ужо, вядома, не б’е. З развіццём асветы камяніца страціла свой “эксклюзіўны” статус, але... па-

ранейшаму служыць справе адукацыі: сёння яна ўваходзіць у комплекс санаторнай школы-інтэрната для дзяцей. Апрача спартыўных залаў, у гістарычным будынку змешчаны і цудоўны музейчык палескай этнаграфіі.

— Усё пачалося з таго, што адзін мой прыяцель забраў да сябе ў горад маму з вёскі, — распавядае дырэктар школы Канстанцін Хамутоўскі. — І запытаў у мяне: куды можна падзець старыя рэчы з яе хаты? Я трохі падумаў... і так з'явілася ідэя музея. А потым быў эфект снежнага камяка: супрацоўнікі самі сталі прыносіць экспанаты ад сваіх бацькоў. Цяпер тут і экскурсіі праводзім, і ўрокі па Мележы...

Паказаць мне гэты помнік спадчыны дырэктар пагадзіўся ахвотна. Бо ведае, што там заўсёды пануе чысціня і парадак. Прычым гэты стан падтрымліваецца сіламі самой установы, а таксама за кошт спонсарскіх сродкаў. І ці не штогод яе супрацоўнікі ўласнаручна тынкуць сцены старой камяніцы. Але... праходзіць зусім мала часу, як яны пачынаюць лупіцца.

Канстанцін Хамутоўскі зусім не без падстаў мяркуе, што прычынай таму — неадпаведнасць звычайнай

астанкі, закапаная ў вапну. На сённяшні дзень усе дыскусіі адносна іх паходжання ўжо можна лічыць завершанымі. Па няпоўных звестках, праз сцены турмы прайшло звыш сямі тысяч людзей, абсалютная большасць з якіх ні ў чым не вінаватая...

Напрыканцы мінулага года Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі Філарэт у прысутнасці ўсіх членаў Сінода Беларускай Праваслаўнай Царквы асвяціў першы ў краіне храм-помнік у памяць пацярпелых ад сталінскіх рэпрэсій. Тады ж прагучаў заклік да ўсіх вернікаў, чые продкі пацярпелі ў той час, запальваць лампы Памяці. Першыя такія светачы былі ўсталяваны пад нізкай столлю крыпты акурат у дзень маёй камандзіроўкі.

— Майго прадзеда расстралялі без суда і следства за адну рэзкую фразу на пасяджэнні сельсавета, — кажа Уладыка Стэфан, па ініцыятыве якога ў зачыненай многія стагоддзі крыпце паўстаў гэты храм-помнік. — Кожны панядзелак я адпраўляю тут літургію, молячыся за ўсіх бязвінна пацярпелых...

Храм быў вернуты Праваслаўнай Царкве яшчэ ў 1952 годзе, але прылеплы да яго кляштарны корпус быў перададзены значна пазней. Па

А ў крыпце, дарэчы, — некалькі магільных дошак фундатару храма, якія цудам ацалелі праз усе перыпетыі яго гісторыі. Іх адрэстаўравалі менавіта пад час стварэння капліцы-помніка.

— Гісторыю нельга бачыць адно ў белых і чорных тонах, — кажа Васіль Чарвякоў. — Іначай гэта ўжо не гісторыя...

У музеі ёсць два экспанаты, якія лаканічна і сімвалічна выяўляюць усю гісторыю праваслаўя на Палесці ў савецкія часы. Першы — гэта ікона, на якой твары Багародзіцы і Немаўляці сцёрты нейкім бязбожнікам. А другі — капіе і дыскас, вырабленыя з гільз ад снарадаў. Гэтыя літургічныя прылады выкарыстоўваюць пад час праскамідыі партызанскіх святар.

Яшчэ адно характэрнае сведчанне нядаўняй гісторыі праваслаўя на гэтай зямлі — пакручастай, бы той схіл, дзе яно месціцца, — можна сустрэць найпрост на мазырскіх вуліцы. Напэўна, самы арыгінальны паводле сваёй архітэктуры храм у краіне знаходзіцца менавіта ў гэтым горадзе.

У 1932 годзе на месцы зруйнаванай бязбожнікамі царквы Святога Мікалая Цудатворцы паўстаў канструктывісцкі будынак ДАСААФ —

Двух'ярусных гародняў на замчышчы турыст, на жаль, не пабачыць, а з шасці вежаў, якія там колісь былі, аднавілі ўсяго тры — і, зразумела, "у маштабе". Дый нават гарматы, што, як і раней, узіраюцца ў Прыпяць, зроблены з тандэтнага матэрыялу — дрэва. Як, між іншым, і шаблі ды мячы, прадстаўленыя ў экспазіцыі адной з вежаў.

Натуральна, атрыманы вынік не стаў узорным прыкладам увасаблення ў жыццё пастулатаў Ружскай харты рэстаўратораў. Але затое "паспалітыя" мазыране, якія пра тую хартыю і адным вухам не чулі, атрымалі відочнае сведчанне даўняй мінуўшчыны свайго горада. Дарэчы, менавіта на іх ахвяраванні і быў адноўлены "макет" замка.

Яшчэ не так даўно гара Камунараў, якая раней называлася Замкавай, не рабіла Мазыру гонару: яна была засмечанай ды недагледжанай. Сёння тут — адзін з цэнтраў гарадскога жыцця, надзелены такім статусам самімі гараджанамі. А ў плане эфектыўнасці свайго выкарыстання ён дасць фору і многім "сапраўдным" помнікам спадчыны.

Абгароджаная драўлянымі сценамі тэрыторыя рэгулярна выкарыстоўваецца як пляцоўка для самых

Аляксандр Бобр можа распавядаць пра гісторыю свайго горада гадзінамі. Доўгія гады ягонай утрапёнай краязнаўчай працы былі багатымі на набуткі, ды і дзеліцца імі ён ахвотна і са смакам. Чаго варты хаця б сюэт пра ці не самую арыгінальную мадыфікацыю таксі ў свеце, параўнальна з якой нават кітайскія рышкі не цягнуць на экзотыку!

Калісьці пасля залевы вуліцы Мазыра ператвараліся ў суцэльную багну: вада размывала шматлікія схілы, і селевае месіва сцякала долу. Таму шляхетнай паненцы трапіць у гасці "на сваіх дзвюх" было бадай немагчыма. На дапамогу прыходзіў дужы мужчына, які садзіў яе на свае плечы і дастаўляў па ўказаным адрэсе паводле вызначанага тарыфу.

Найважнейшая з гарадскіх адметнасцей — гэта, безумоўна, яго прыродны ландшафт. Такіх перападаў вышыннь не сустрэнеш ні ў якім іншым беларускім горадзе. Жыхар Венецыі мусіць дабірацца з працы дахаты па вадзе, а мазыранін — па шматлікіх лесвіцах з нерэальнай для насельнікаў "раўніннай" мясцовасці колькасцю прыступак.

І ўжо гэтая асаблівасць, падмацаваная экскурсам у гісторыю, можа стаць асновай турыстычнага іміджа. Тым болей, са схілаў адкрываюцца

сучаснай тынкоўкі самім старым сценам, якія паўсталі ў дацэментную пару. І сапраўды, у падобных выпадках спецыялісты настойліва раяць выкарыстоўваць адмысловыя рэстаўрацыйныя сумесі. На звычайным будаўнічым рынку такія не знойдзеш, каштуюць яны значна даражэй за "стандартныя", а наносіць іх "метадам суботніка" наўрад ці мэтазгодна: праца патрабуе кваліфікацыі. А гэта ўсё — немалыя выдаткі. Санаторная школа іх сёння не можа сабе дазволіць.

Гісторыя ў двух экспанатах

Сустрэшы нас у крыпце сабора Архістртыга Міхаіла, епіскапа Тураўскі і Мазырскі Стэфан распавёў пра новапраслаўленага святога епархіі — першага пасля Кірылы Тураўскага. Ім стаў звычайны местачковы святар Аляксій Магільніцкі. Калісьці ён служыў у тым самым саборы, а потым — прыняў там пакутніцкую смерць. Касцёл бернардынцаў, які ў царскія часы стаў праваслаўным храмам, у 30-я гады мінулага стагоддзя быў пераўтвораны ў абласную турму НКУС.

— Былая фамільная крыпта фундатару кляштара Аскеркаў у тых гады была засыпана пяском, — распавядае загадчык канцылярый епархіі Васіль Чарвякоў. — Пасля яго ачысткі былі выяўленыя чалавечыя

словах Аляксандра Бобра, яго стан на той момант пакідаў жадаць лепшага. Сёння там працуе своеасаблівы музей епархіі. Ён размешчаны ўсяго ў адной зале, але... галоўнае тут не плошча, а напаўненне. У экспазіцыі прадстаўлены і старадрукі, і цудоўная калекцыя абразоў "народнай палескай школы" — ва ўсёй яе размаітасці... Прычым музей плануе пашырацца: людзі самі дадаюць у яго фонды рарытэты. Сярод іх — і манета чаканкі паўстанцага ўрада 1831 года! Дзе яшчэ такое ўбачыш?

Запытаў, ці можа наведць гэты музей кожны ахвотны. І даведаўся, што за мінулы год там пабывалі больш за сем тысяч толькі "арганізаваных" турыстаў. У дзень яго часам наведвае па пяць-шэсць груп.

Варта адзначыць цікавую акалічнасць: музей зусім не абмяжоўваецца праваслаўнай тэматыкай. У экспазіцыі можна ўбачыць і рэдкія грэка-каталіцкія літургічныя кнігі, і альбом партрэтаў князёў Радзівілаў, а стваральнікі музея аднавілі па старым фотаздымку партрэт аднаго з прадстаўнікоў мазырскіх галіны роду Аскеркаў.

— Літаральна на мінулым тыдні атрымалі радасную навіну: знайшоўся яшчэ адзін партрэт з Нараўлянскага замка, які належыў гэтаму роду, — распавядае Васіль Чарвякоў. — Ён захоўваецца ў запісках Вавельскага замка, і мы спадзяёмся зрабіць копію...

па словах Аляксандра Бобра, у выглядзе затвора вінтоўкі. Але новая змена эпох расставіла прыярытэты. Над "затворам" з'явіўся... царкоўны купал. Прычым гэта ці не адзінае істотнае "ўварванне" ў архітэктуру будынка: да спадчыны сваіх антаганістаў праваслаўныя паставіліся вельмі ашчадна.

Драўляныя гарматы цэляць трапна

Адна з дамінантаў Ленінскай — гэта былая бальніца. Але калі ісці ў адваротным кірунку, амаль заўсёды будзеш бачыць драўляныя вежы на старажытным замчышчы. Праект іх адбудовы ў свой час выклікаў крытыку сярод спецыялістаў. Прычына — адсутнасць у адноўленых з сучаснага бярвенна канструкцый належнага навукова-метадычнага "падмурка". Часта гучала кліпае слова "муляж".

Аляксандр Бобр ад гэтай характарыстыкі і не адмаўляецца. Тым болей, што "арыгінал" быў спалены яшчэ ў сярэдзіне XVII стагоддзя. Што да яго рэнавацыі на гістарычным грунце ды паводле "сур'ёзнай" метадыкі...

— Нават адзін толькі архітэктурны праект каштаваў непад'ёмныя для горада грошы, — кажа галоўны спецыяліст аддзела культуры. — І менавіта таму было вырашана зрабіць тое, што зрабіць рэальна магчыма...

розных масавых імпрэз. У адной з камяніц тут працуе музей, а ў другой — кавярня (ці, дакладней, карчма). Рыцарскі клуб, які ўзнік у Мазыры менавіта пасля адбудовы замка (!), прапануе наведць своеасаблівы лучны цір. У цёплую пару года турысты могуць паназіраць за працай каваля і ганчара або купіць народныя сувеніры на адмысловым міні-кірмашыку.

Інфраструктура, якой максімальна, але не празмерна, насычаны замак, сама па сабе здатная зрабіць яго звышзапатрабаваным як мазыранамі, так і гасцямі. Вольнымі ды "незаангажаванымі" тут былі пакінуты толькі тры зоны, дзе яшчэ плануецца правядзенне раскопак.

І асобным радком варта адзначыць тыпова палескі музейны крэатыў у адной з вежаў — стравы сярэднявечнага стала, вырабленыя... з саломкі. На гэтым фоне экскурсавод распавядае пра сустрэчу Міхаіла Глінскага з крымскім ханам Менглі-Гірэем, якая і сапраўды мела месца ў Мазыры.

Адапаведна, "пілотны праект" па адраджэнні Мазырскога замка засведчыў поспех гэтай ініцыятывы. І ўжо хаця б таму хочацца чакаць працягу: скажам, гістарычнай рэканструкцыі тых самых гародняў. Бо прынцып "лепей так, чым ніяк" плён прыносіць толькі часова...

ашаламляльныя віды. Ды і толькі шпацыр па даўжэзным мосце праз Прыпяць у два бакі зойме добрую гадзіну. Што праўда, наталенню дзівоснымі пейзажамі перашкаджае неабходнасць пільна глядзець пад ногі: асфальт на пешаходнай зоне далёкі ад ідэальнага, асвятленне — таксама.

На жаль, для Мазыра гэта характэрна. І мой праменад уздоўж набярэжнай ды па тых самых лесвіцах адбываўся пры святле ліхтарыка. Адзначу таксама, што гэтую функцыю свайго мабільніка я асвоіў менавіта ў Мазыры. Іншыя буйныя беларускія гарады, дзе мне даводзілася пабываць апошнім часам, праблемы з асвятленнем ужо не маюць.

Зрэшты, гэта ўсё — часовыя дробязі. І калі Мазыр працягне рабіць рэальныя крокі па рэалізацыі свайго турыстычнага патэнцыялу (а ён, як самі бачыце, — невычэрпны!), тыя прыкрасці стануць такімі самымі здабыткамі краязнаўцаў, як і селі мінулых стагоддзяў.

Але, увасабляючы ў жыццё такую перспектыву, не выпадае грэбаваць ніводнай з адметнасцей. Ні такой спецыфічнай, як старая турма, ні, тым больш, дамінантай той вуліцы, якая можа стаць магістраллю турыстычных маршрутаў.

Ілля СВІРЫН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Мазыр — Мінск Фота аўтара

У год, аб'яўлены Кіраўніком дзяржавы годам прадпрымальнасці, пытанне эфектыўнага менеджменту ў сферы культуры стаіць асабліва востра. Прызначаны днямі дырэктар Дэпартаменту па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алег СІЛЬВАНОВІЧ — менавіта той чалавек, ад якога па асабістых якасцях можна чакаць энергічных крокаў па рэфармаванні айчыннай кінавытворчасці і пракату. На сваёй новай пасадзе Алег Ігаравіч працуе некалькі дзён, але пагадзіўся даць першае інтэрв'ю ў новым статусе нашай газеце.

У кіно — толькі па любові

— Якім чынам людзі трапляюць у кіно і становяцца яго прафесіяналамі?

— Найперш, з-за вялікай любові да гэтага віду мастацтва. У пятнаццаць гадоў я ўжо ведаў, што не бачу сваёй будучыні без кіно. Выразаў артыкулы з газет, парадкаваў іх, збіраў у вялікія пухлякі папкі... А праз год-два я пачаў чытаць сур'ёзную літаратуру — розныя спецыялізаваныя выданні. Але і ў радыётэхнічным інстытуце, і, пасля, у войску, марыў паступіць ва ВГИК, прычым менавіта на кіназнаўства. Ма-

мыя актыўныя гледачы. Такі факт адбываецца і на змесце стужак: узрост "сярэдняга" героя відавочна знізіўся, а тэматыка звязалася. Зразумела, што праблемы, якія хваляюць "дарослага" гледача, з экранна не зніклі, але з'яўляюцца часцей у карцінах аўтарскага, фестывальнага кірунку.

Прыход маладога гледача ў кіно і — маладога кіно ў кінатэатры назіраўся ў 1960-я, калі ў нацыянальных кінематаграфіях адна за ад-

"Кантэнт"

ЗМЕН ДЛЯ ВЯЛІКАГА ЭКРАНА

Алег Сільвановіч: "Беларускае кіно чакае патрыётаў"

ра здзейснілася: паступіў на завочнае аддзяленне сцэнарна-кіназнаўчага факультэта. Гэта было — як выйграць у латарэю: на ўвесь Саюз — толькі 20 месцаў, а жадаючых было некалькі тысяч.

— Чаму менавіта на гэты факультэт?

— Хачу заўважыць, адразу хацеў быць кіназнаўцам, а не рэжысёрам ці акцёрам, як большасць любімых у кіно людзей. Лічу, што гэта — самая цікавая кінематаграфічная прафесія, бо яна фактычна аб'ядноўвае ўсе астатнія: пад час арганізатарскай дзейнасці даводзіцца займацца сцэнарнымі справамі, быць і акцёрам, і рэжысёрам. Мне пашанцавала займацца рухам кінаклубаў: яшчэ да паступлення ва ВГИК уладкаваўся метадыстам у мінскі "Піянер", стаў адным з арганізатараў знакамітага ў свой час кінаклуба "ПроФиль" ("Проблемный фильм") потым уваходзіў у кіраўніцтва агульнасаюзнага кінаклубнага руху. І гэта — яшчэ адна форма навучання: сэнс яго ў тым, што людзі не толькі глядзяць стужку, але потым разам яе абмяркоўваюць. Дзякуючы змястоўным дыскусіям у "Піянеры" і тым выдатным асобам, што ў іх удзельнічалі, я стаў лепш разбірацца ў сутнасці кінамастацтва, яго розных аспектаў.

У рэзідэнцыі і да канца 1980-х кінаклубны рух у СССР віраваў. Тое быў цікавы ды плённы перыяд: даводзілася сустракацца з вельмі цікавымі людзьмі, вялікімі прафесіяналамі і энтузіястамі кіно, наведваць міжнародныя фестывалі... Паралельна займаўся і журналісцкай дзейнасцю, актыўна супрацоўнічаў з "Советской культурой", "Советским экраном", газетай "Правда". Пасля асноўнага курса ВГИКа скончыў аспірантуру, але, на жаль, абараніць кандыдацкую дысертацыю не давялося: перашкодзіў распад Савецкага Саюза, а грамадзянін Беларусі за абарону дысертацыі павінен быў тады плаціць у Расіі вялікія грошы. Вольны тых гадоў — бяспечны: кола тагачасных зносінаў прымусяла па-іншаму паглядзець на сябе, свае магчымасці, атрымаць каштоўны досвед.

З гледачом трэба працаваць

— На Вашу думку, як змянілася стаўленне грамадства да кінамастацтва за чвэрць стагоддзя?

— Развіццё соцыуму трэба звязваць з эвалюцыяй тэхнічных сродкаў, а мастацтва кіно моцна залежыць ад іх. Сёння дамінантай з'яўляюцца лічбавыя навінкі. Гэта вельмі моцна змяніла аблічча кіно і яго прыхільнікаў: маладыя людзі цяпер са-

ной узніклі так званыя новыя хвалі. Тое былі часы "злому эпохі" — вялікіх змен ва ўсіх сферах, а не толькі ў галіне культуры і мастацтва, калі назіраўся неверагодны ўздым цікавасці да кіно. Цяпер мы бачым нешта вельмі падобнае, калі з'яўляюцца новыя камунікацыйныя сродкі, якія аб'ядноўваюць усё насельніцтва зямнога шара, дазваляючы імгненна атрымліваць практычна любы лічбавы "кантэнт" з любой кропкі свету. Гэта, а яшчэ сацыяльныя зрухі, прывяло да таго, што наш глядач стаў наведваць кінатэатры значна радзей.

У Савецкім Саюзе пракат працаваў эфектыўна, у тым ліку і таму, што канкурэнцыі з боку іншых медыя амаль не існавала: відэамагнітафоны былі не распаўсюджаны, а тры існуючыя тэлеканалы дэманстравалі толькі тыя фільмы, што былі ў пракате ўжо пэўны час. Гэта дазваляла падтрымліваць высокі ўзровень кінавытворчасці: у СССР існавала некалькі дзясяткаў студыі і здымалася каля 300 ігравых стужак у год. Цяпер альтэрнатыўна кінатэатру яшчэ як хапае, але гэта не значыць, што традыцыйная форма паказу больш не актуальная. Тым не менш, сучаснага гледача ў кінатэатр трэба актыўна прывабліваць і памятаць пры гэтым, што ён не прыйдзе ў халодную, неабсталяваную залу, без якаснага рэпертуару.

— Паралельна з абнаўленнем кінатэатраў назіраецца і імклівы рост вытворчасці тэлевізійнага кінапрадукту... Ці не "пяройдзе" кінамастацтва ў такую форму, пакінуўшы перабсталяваныя "DOLBY-ZD"-кіназалы звыштэхналагічным атракцыёнам?

— Гісторыя сусветнага кінамастацтва ўяўляе з сябе пастаяннае развіццё ад атракцыёна да твора мастацтва. Вытворчасць стужак для вялікага экранна заўсёды будзе прэстыжнай. Кожны прадзюсар, які працуе для тэлебачання, марыць пра "вялікае кіно".

Тэлевізійнае кіно, да таго ж, фінансава куды менш рызыкаўнае, бо не так залежыць ад настрою канкрэтных гледачоў. Але назваць яго мастацтвам, за выключэннем асобных міні-серыялаў, вельмі цяжка. Малады глядач патрабуе менавіта кінаатракцыёнаў і гатовы да эксперыментаў. Значныя сродкі ад такога кіно можна атрымаць толькі ў кінапракаты. Але не трэба забываць, што ў "глобальнай вёсцы" зарабіць можна толькі пры пракате сваёй стужкі па ўсім свеце.

Тэлевізійнае кіно церпіць у мастацкім сэнсе яшчэ і таму, што выканаўцы не ў стане падтрымліваць клас акцёрскай ігры цягам доўгага часу, які патрабуецца для здымак серыяла. Кінастужка ў гэтым сэнсе дазваляе працаваць над ролямі не так спяшаючыся, і ў гэтым яе перавага. Так што ад кіно для вялікага экранна адмовіцца не давядзецца. Тым не менш, вытворчасць стужак для тэлебачання — аб'ектыўна

неабходнасць для нашага кіно на бліжэйшы час, бо менавіта апошняе гарантуе эканамічны вынік. Кінатэатральны пракат на Беларусі пакуль такога выніку не гарантуе, таму і запланаваны буйны нацыянальны кінапраект, хутчэй за ўсё, будзе арыентавацца на тэлебачанне.

Не згубіцца ў "глобальнай вёсцы"

— Якая праблема айчыннага кінамастацтва з'яўляецца самай глыбокай?

— Галоўнай праблемай нашай студыі заўсёды была кадравая. Годных рэжысёраў на "Беларусьфільме" часта бракавала, усе кадры былі "завазныя", пакуль у кіно не прыйшлі выбітныя асобы, такія, як Віктар Тураў, Ігар Дабралюбаў, Міхаіл Пташук, Валерый Рыбараў, Валерый Рубінчык, Вячаслаў Нікіфараў, іншыя творцы з "залатой" плыні айчыннага кіно. Дарэчы, нацыянальны кінамастацтва вельмі пацярпеў ад катаклізмаў пачатку 1990-х. У тым, што сёння развіццё сферы стабільнае — вялікая роля Прэзідэнта Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі, які падтрымлівае айчынны кінамастацтва. Дзяржава як можа дапамагае: ідзе рэканструкцыя будынка кінастудыі, маладыя творцы, у тым ліку тыя, што спачатку пакінулі краіну, атрымліваюць магчымасць здымаць стужкі...

— Якім чынам беларускаму кіно не згубіцца ў згаданай вямі "глобальнай вёсцы"?

— Як і любая сістэма, пабудаваная некалі для існавання ў іншых эканамічных умовах, наша кінамастацтва патрабуе мадэрнізацыі. Хоць сёння не кожная, нават еўрапейская, краіна можа пахваліцца такімі маштабамі кінавытворчасці. Паставіць пытанне аб поўным самафінансаванні і акупнасці немагчыма з-за шэрагу прычын. Але дзяржава сёння кажа пра частковую акупнасць. І тут мы можам выкарыстаць перавагі знаходжаня ў "глобальнай вёсцы": адзіна з той жа Расіяй моўная прастора дазваляе нам здымаць кіно для шматмільённай аўдыторыі. У той самы час, гэта абвастрае праблему "вымывання" нацыянальных кадраў.

Колькі ні было б у нашым кіно таленавітых людзей, усё роўна іх не хапае.

Вялікай праблемай з'яўляецца і адсутнасць дастатковай колькасці кіназалаў. Па гэтым паказчыку мы адстаём ад вядучых краін. Існуючая сістэма бюджэтнага фінансавання сістэмы кінатэатральнага паказу, лічу, павінна быць рэфармавана. Існаваць самастойна пракат пакуль можа толькі ў Мінску, дзе праведзена вялікая праца па мадэрнізацыі будынкаў. Гарантаваць прыбытковасць нашых кінапраектаў у межах адной Беларусі немагчыма, бо колькасць кіназалаў не дазваляе акупіць пастаноўку. Гэта значыць, трэба выходзіць на больш шырокі рынак, мадэрнізаваць сістэму дыстрыб'юцыі айчыннага кі-

но, каб пракат нашых карцін адбываўся максімальна эфектыўна. Калі раней пра продаж стужкі размова заходзіла толькі пасля здымак, то цяпер мы спрабуем спачатку даследаваць рынак, знайсці для будучай пастаноўкі патэнцыйнага гледача.

— Дарэчы, як будзе змяняцца сістэма фінансавання кіно?

— Сістэма бюджэтнага фінансавання павінна быць перагледжана ў дачыненні да Нацыянальнай кінастудыі, бо існаванне цалкам за кошт дзяржбюджэту не спрыяе стварэнню канкурэнтнага асяроддзя. Маўляў, навошта здымаць якаснае кіно і ўдала яго прадаваць, калі дзяржава ўсё роўна гарантавана пакрые выдаткі?

На студыі павінны працаваць таленавітыя людзі, якім будзе выгадна выконваць сваю справу сумленна. Як гэта, напрыклад, зрабілі Аляксандр Колбышаў на "Ваўках", Андрэй Кудзіненка на "Масакры". Дарэчы, нашы стужкі пасля шматгадовай паўзы былі заўважаны замежнай крытыкай, няхай яе меркаванне пра тую ж "Масакру" пакуль далёкае ад ухвалення. Але нават такі вынік — значны прагрэс пасля столькіх гадоў цішыні!

Здымаць стужкі для кінатэатральнага пракату трэба яшчэ і з дзяржаўных пазіцый: Беларусь павінна заняць годнае месца са сваім мастацкім кіно на міжнародных фестывалях, гэта пытанне прэстыжу краіны. Кіраўнік нашай дзяржавы добра тое разумее, таму станоўча вырашыў пытанне з рэканструкцыяй будынка і новым абсталяваннем для "Беларусьфільма": студыя павінна быць сучаснай кінафабрыкай, якая можа самастойна зарабляць дадатковыя сродкі і адначасова прадзюсіраваць беларускія праекты.

Вяртацца? Развівацца!

— У якім напрамку будзе развівацца галоўны беларускі кінафестываль "Лістапад"?

— Ранейшы "Лістапад" меў сваю форму і структуру, якая адпавядала свайму часу, але праз колькі гадоў наш фестываль стаў "букаваць", зрабіўся менш цікавым, неабходнасць змен стала відавочнай. Форум выходзіць на новы этап развіцця. Не скажу, што мне як гледачу спадабалася ўсё, што я ўбачыў на мінулым "Лістападзе". Але наш галоўны кінафестываль прадэманстравалі, што можа быць іншым, можа змяняцца, і гэта радуе. У мінулым годзе каманда "Лістапада" абнавілася і працягвае абнаўляцца. Мы працуем над тым, каб форум стаў іншым; такім, як і мінулым годзе, ён не будзе, але і да ранейшага выгляду ўжо не вернецца. Дарэчы, у гэтыя дні новая каманда "Лістапада" адпраўлена набірацца вопыту на Берлінскі МКФ.

— Ці будзе дзяржава надалей падтрымліваць дакументальнае кіно, якому з аб'ектыўных прычын вельмі цяжка выйсці на самаакупнасць? Заўважу, менавіта беларускія дакументалісты сёння годна прадстаўляюць нашу краіну на замежных фестывалях...

— Мы памыляемся, калі кажам, што дакументалістыка не можа быць рэнтабельнай. Сусветны вопыт сведчыць, хутчэй, аб адваротным. Дакументалістыка — якасны прадукт, які можна прадаваць. Іншая справа, што дакументальнае кіно — летапіс эпохі, і галоўны прыбытак тут узнікне праз многія гады, калі нашы нашчадкі скарыстаюцца знятымі ў наш час матэрыяламі і паспрабуюць іх ацэньваць. І гэтыя здымкі будуць датавацца з боку дзяржавы.

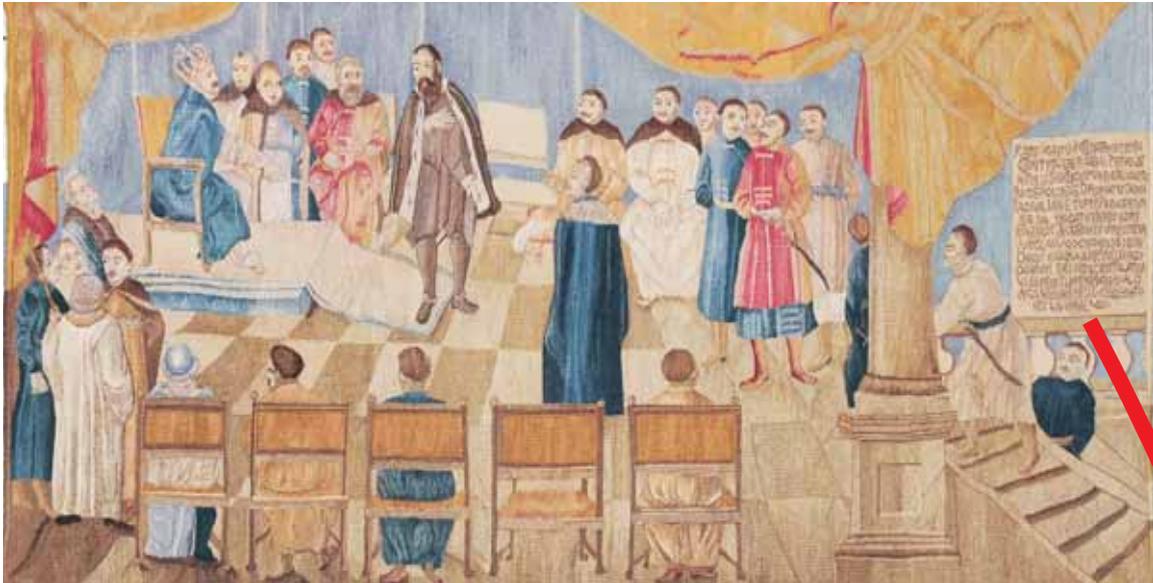
— Недахоп прафесійных кадраў — адно з самых балючых пытанняў беларускага кіно. Якім бачыць яго вырашэнне?

— Канцэпцыяй развіцця беларускага кіно прадугледжана вялікая ўвага прафесійнай адукацыі. Адзін з яе напрамкаў — развіццё айчыннай вучэбнай базы. У мінулым годзе быў адкрыты Факультэт экранных мастацтваў у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Галоўным пытаннем застаецца наяўнасць добрых педагогаў, спраўдзеных Асоб, бо далёка не ўсе кінамастацкісты могуць быць якаснымі настаўнікамі. Іншы напрамак — замежныя стажыроўкі выпускнікоў. Я схіляюся да той думкі, што больш карысным будзе накіраванне стажораў у еўрапейскія кінашколы, бо выпускнікі ВГИКа часцей за ўсё знаходзяць працу на расійскіх студыях. Такім чынам мы губляем спецыялістаў.

Зразумела, што пытанне "Вяртацца — не вяртацца?" будзе паўставаць перад кожным маладым спецыялістам, але мы чакаем у першую чаргу тых, хто разумее сучасны стан нашага кіно. Іхні прыход, упэўнены, павінен змяніць у лепшы бок становішча з вытворчасцю стужак, рэканструкцыяй кінастудыі, пачаць трансфармацыю структуры "Беларусьфільма" і "Белвідцэнтра", паспрыяць з'яўленню прадзюсарскіх груп. Хачу адзначыць, у нашым кіно надыходзіць час спецыялістаў і патрыётаў!

**Занатаваў Антон СІДАРЭНКА
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Усё тое, пра што пойдзе гаворка ніжэй, не мае прэцэдэнта. Дырэктар Барысаўскага камбіната дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва імя А.М. Кішчанкі Рыгор Шэміт, даўні сябра “К”, у мінулы панядзелак, якраз пад час рэдакцыйнай планёркі, паведаміў нам па тэлефоне: “Заўтра вязу ў Нясвіж адмысловы паўтор габелена “Наданне княскага тытула князю Мікалаю Радзівілу Чорнаму”. Копія выканана на нашым камбінаце і будзе размешчана ў экспазіцыі Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка ў Нясвіжы”. Пераканаўшыся, што нагода для сустрэчы — больш чым надзённая і эксклюзіўная, запрасілі кіраўніка камбіната наведаць па дарозе з Барысава ў Нясвіж наш Інфацэнтр “Культура-інфа”. І зранку ў аўторак, 8 лютага, у рэдакцыі адбылася прэзентацыя габелена. Упершыню ўнікальны тканы выраб (ды і наогул — твор мастацтва!), прызначаны для аздаблення замкавых інтэр’ераў, быў прадстаўлены перадусім менавіта ў рэдакцыі нашай газеты. Пасля прэзентацыі мы пагутарылі з рэалізатарамі праекта і пераканаліся: пэўныя, узнятыя ў ходзе размовы, праблемы павінны займаць самы шырокі розгалас, бо наўпрост тычацца захавання нацыянальнай гісторыка-культурнай спадчыны.

Габелен “Наданне княскага тытула князю Мікалаю Радзівілу Чорнаму”.

Узнаўленне для замка

Габелен “Наданне княскага тытула князю Мікалаю Радзівілу Чорнаму”, створаны недзе ў XVII стагоддзі, па меркаванні мастацтвазнаўцаў, упрыгожваў калісьці інтэр’еры Нясвіжскага замка. Ужо колькі часу арыгінал належыць польскаму музею ў Небарове. Дырэктар камбіната дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Рыгор ШЭМІТ распаўеў пра перадгісторыю ўзнаўлення:

— Кіраўніцтва Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” прыняло, скажам так, даволі рызыкаўнае, цікавае і, лічу, важнае рашэнне: паспрабаваць зрабіць узнаўленне паводле арыгінала, якое мы сёння ўпершыню прэзентуем. Наколькі ведаю, у Беларусі за дзяржаўны кошт так гістарычныя аб’екты яшчэ не аздабляліся... Выбралі габелен, што знаходзіцца ў Польшчы, туды выехалі нясвіжскія музейшчыкі, спецыялісты нашага камбіната, зрабілі фотаздымкі... Менавіта гэты габелен быў абраны намі таму, што імя Мікалая Радзівіла Чорнага непарыўна звязана з Нясвіжам... Габелен цікавы і складаны, бо ён — шматфігурны. Перадаць каларыстыку, стан душы персанажаў было даручана мастаку Ніне Васільеўне Пілюзінай — знаману і вопытнаму майстру...

— **Колькі часу заняла адказная справа?**

— Габелен выконваўся тры месяцы. Займаліся гэтым самыя лепшыя ткачыкі камбіната: Алена Аляхно, Таццяна Патаповіч, Ірына Паланевіч, Ала Фядзісава.

— **Чым адрозніваецца арыгінал ад сучаснага паўтору?**

— Безумоўна, цяжка параўноўваць. Арыгінал, зразумела, старадаўні, месцамі цалкам выцвілы. І Ніне Васільеўне неабходна было дэталёва прадумаць, як захавач асаблівасці старажытнай рэчы ў сучаснай выяве. Колер за стагоддзі змяніўся істотна... Работа, тым не менш, выканана. Хачу выказаць шчырую ўдзячнасць і мастаку, і ткачыхам за прафесіяналізм, адказнасць, карпатлівасць. Спадзяюся, што мастакі і мастацтвазнаўцы дадуць ацэнку нашай спробе аднаўлення старадаўняй спадчыны, выкажуцца, наколькі актуальная тэма стварэння ў Беларусі копій габеленаў для аздаблення замкавых комплексаў.

Радзівіла Чорнага

Ала Фядзісава і Алена Аляхно: майстрыхі, якія стварылі тканы чуда.

Чуд “з нуля”

Мастак Ніна ПІЛЮЗІНА — прызнаная ў Беларусі габеленшчыца, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі за габелены для Палаца Рэспублікі. Яна галоўную ўвагу надала момантам “тэхналагічным”, што тычыліся мастакоўскіх прыёмаў габеленага ўзнаўлення “з нуля”.

— Сапраўды, ніхто гэтым раней у нас не займаўся. А работа была выключна складанай. Першасны малюнак даваўся “расшыфроўваць”, удакладняць, бо дзесьці былі зашытыя месцы, там-сям сустракаліся дэфармацыі, выгарэлыя фрагменты. Безумоўна, усё ўдакладнялася па фотаздымку, што зроблены ў натуральную велічыню і апрацаваны на камп’ютары... Але быў яшчэ адзін кардон, на якім я ад рукі прамалёўвала адсутныя дэталі, бо на першым, камп’ютарна апрацаваным, праз густую аснову немагчыма было ўбачыць каларыт, тонавыя суадносіны. На падставе ўсяго гэтага і стваралася копія. Майстры на камбінаце — унікальныя, яны здолелі выканаць пастаўленую задачу. Габелен не надта вялікі: 90 на 160 сантыметраў, але ўвагі вымагаў надзвычайнай. Не буду хваць: не адразу паразумелася з ткачыхамі. Але неўзабаве яны адчулі, чаго хачу я, а я разабралася, на якія чуда здольныя яны... Паглядзіце, якія ма-

ленькія твары ў людзей на габеленавым малюнку. Трэба быць віртуознай ткачыхай, каб адлюстраваць гэтыя вусны, носікі, вочкі! Ніткі не фарбавалі, рабілі з іх вельмі тонкі меланж, які даваў патрэбную колеравую гульню. Словам, паразуменне было знойдзена: майстрыхі справіліся, ні тон, ні колер не пераблыталі, зрабілі за такі кароткі час нават больш, чым маглі... Стагоддзе таму квадратны метр шпалеры рабілі за год. У нашым выпадку паўтара квадратных метра выкананы за тры месяцы.

— **Колькі сантыметраў ткалася ў дзень?**

— Па 2,5 — 3 сантыметры за змену. Калі ткаліся твары ці шрыфт надпісу, работа, натуральна, замаруджвалася.

— **Што вас найперш зацікавіла ў працэсе ўзнаўлення?**

— Кампазіцыя, складаная, нестандартная кампануюка. Старых габеленаў маленькага памеру не бачыла, і гэта для мяне было адкрыццём.

— **У польскі бок цікавіўся тым, што ў вас атрымалася?**

— Думаю, яшчэ пацікавіцца, бо сённяшня прэзентацыя ў вашым Інфацэнтры — першая.

— **А як лічыце, нясвіжцы прадуюцца супрацоўніцтва з камбінатам, з вамі асабіста?**

З нясвіжскай ардынацыі

У гэты ж дзень, 8 лютага, апоўдні, мы звязаліся, натуральна, з Нацыянальным гісторыка-культурным музеем-запаведнікам “Нясвіж”. Як “Мікалай Радзівіл Чорны” дабраўся пасля прэзентацыі ў Інфацэнтры да родных замкавых сценаў, які прыём “тытулаванаму князю” аказаны, ці ўтульна яму ў музеі?

— Не хвалююцца, усё цудоўна, — адказала рэдакцыі намеснік дырэктара “Нясвіжа” па навуковых пытаннях Галіна КАНДРАЦЬЕВА. — Узноўлены паводле арыгінала твор выкананы добра. У чаканнях мы не памыліліся... Якраз сёння ў музеі-запаведніку адбываецца чарговае пасяджэнне штаба па аднаўленні комплексу. Галоўнае пытанне дня — рамонтныя работы... Кіраўніцтва музея прыняло габелен як належыць. Натуральна, яго афіцыйная прэзентацыя прымеркавана да ўрачыстага адкрыцця Залы гісторыі нясвіжскай ардынацыі, дзе габелен “Наданне княскага тытула князю Мікалаю Радзівілу Чорнаму” зойме адно з пачэсных месцаў.

— **Ці будзеце працягваць стасункі з Барысаўскім камбінатам па рэстаўрацыі і ўзнаўленні габеленаў?**

— Думаю, будзем. Замкі на Беларусі адбудоваюцца цяпер пры самай актыўнай дзяржаўнай падтрымцы. Вялікая ўвага надаецца і аднаўленню гістарычных інтэр’ераў. Так што названае супрацоўніцтва — самае перспектыўнае.

Ці займее працяг гісторыя ўзнаўлення замкавых габеленаў з Нясвіжа?

“Шыфр”

На гэтым фрагменце можна заўважыць ювелірную працу майстроў.

— Мы на гэта спадзяёмся... Калісьці даўно я была ў Дзінтары, наведвала тамтэйшы замак, які тады рэстаўраваўся. Дык вось, я даведалася, што для інтэр’ераў яго лепшыя латышскія мастакі зрабілі габелены-шпалеры ў адпаведнасці з эпохай, па якой вялі аднаўленне замка. Падаецца, рашэнне — правільнае. Але поруч з сучасным бачаннем мінушчыны правамоцным лічу і стварэнне копій.

— **Наколькі ідэнтычнай лічыце тэхналогію ўзнаўлення габеленаў?**

— Майстрыхі ў Польшчы падлічвалі: па аснове — восем нітак на сантыметр. Мы рабілі так: узялі па чатыры падвоеныя ніткі на сантыметр. Так што разыходжаньняў не было.

І “старадаўняя” кафля...

Мы прадоўжылі гутарку з Рыгорам Шэмітам пра перспектывы камбіната імя А.М. Кішчанкі. Камбінат цяпер як сцвярджае ягоны кіраўнік, знаходзіцца на пльыву, але трэба рухацца наперад, толькі ў гэтым — залог заўтрашняй запатрабаванасці.

— Камбінат выканаў першы этап рэканструкцыі габелена XVII стагоддзя для Мірскага замка, — распавёў Рыгор Шэміт. — Габелен быў закуплены за межамі рэспублікі. Памеры — каля трыццаці квадратных метраў. Мы ездзілі па досвед у Прыбалтыку, прыглядваліся да рэстаўрацыйных прыёмаў, бо кожны габелен утрымлівае свае асаблівасці: маю на ўвазе і тэхналогію ўзнаўлення, і непаўторнасць колеравага спалучэння, якую трэба паўтараць... Камбінату удалося выканаць няпростую работу. Гэты ўнікальны твор знаходзіцца цяпер у замка-

вай экспазіцыі, на фоне яго фатаграфуюцца ўсе дэлегацыі... Але адноўлены для Міра габелен патрабуе далейшай працы, бо сур’ёзная рэканструкцыя доўжыцца гадамі. Мы гатовы разглядаць пытанне аб далейшым аднаўленні мірскага габелена. Тое, што мы паспелі зрабіць за неверагодна кароткі тэрмін, прываблівае і пераконвае: камбінат здольны цяпер на многае.

Урэшце, барысаўскі камбінат — адзін з аналагічных прадпрыемстваў на постсавецкай прастору, хто выжыў і пры падтрымцы дзяржавы працягвае развівацца. Маём 12 высокапрафесійных габеленшчыц, якія працуюць (вы ў гэтым пераканаліся) досыць аператыўна. Нашы вырабы ёсць у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, на іншых значных аб’ектах. А цяпер мы засвоілі і вопыт рэстаўрацыі, і выраб гістарычных копій.

— **З якімі краінамі вы на сёння супрацоўнічаеце?**

— З Расіяй, Узбекістанам, Польшчай, Украінай... Апрача габеленаў можама прапанаваць кераміку, тканьы, сьвеныры, каміны, сцэнныя касцюмы, “адзенне” сцэны, але самы сур’ёзны наш набытак — габелены.

— **А кераміка “пад даўніну” для нашых замкаў?**

— Мы займаемся і гэтым. Да прыкладу, у Мірскім замку выкананы значны аб’ём керамічных работ. Дарэчы, у гэтым месяцы выпусцім каталог твораў, якімі насычаны цяпер замак.

— **Вернемся да габеленаў. Камбінат носіць імя славутага габеленшчыка Аляксандра Кішчанкі. Адна з вашых перспектыўных мэт — рэстаўрацыя ягонай спадчыны?**

— І Аляксандр Кішчанка, і Гендзь Гаркуноў былі заснавальнікамі школы беларускага габелена. Дзякуючы ім развіваўся і камбінат... Але вось у чым праблема. Габелены Кішчанкі, да прыкладу, што ўпрыгожвалі Оперны тэатр да яго рэканструкцыі, патрабуюць абнаўлення. Лічу, гэтае пытанне нейкім чынам трэба вырашаць. Мы гатовы выканаць работы з мінімальнымі выдаткамі.

Занатаваў Яўген РАГІН

Ад рэдакцыі. “К” выказвае ўдзячнасць удзельнікам эксклюзіўнай прэзентацыі. Нагадаем, наш Інфацэнтр “Культура-інфа” працягвае працаваць у рэжыме інтэрактыўнага медыяўплыву на прастору нацыянальнай культуры.

Тры дні запар (сусветны стандарт!) Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі знаёміў глядачоў з прэм'ерай “Снягуркі”. Галоўная інтрыга была ў тым, што паставіла спектакль Сусанна Цырук — тая самая, якая калісьці пачынала і сваё музычнае навучанне, і рэжысёрскую кар'еру менавіта ў нас. А працягвала — у Санкт-Пецярбургу. Таму цікава было паглядзець, у які бок рушыць яе творчасць пад уздзеяннем і найноўшай сцэнічнай машынерыі, набытай тэатрам, і сустрэчы з трупай, і, што асабліва непрадказальна, сустрэчы з самой операй М.Рымскага-Корсакава — па сучасных мерках, занадта працяглай і, здавалася б, абсалютна несцэнічнай, у чым пераконвалі некаторыя яе ранейшыя пастаноўкі (у тым ліку беларуская, 1981 года). Убачанае — узрушыла. Чым? Гэта і абмяркоўваюць на старонках “К” кандыдат мастацтвазнаўства Алена ЛІСАВА, якая пабывала на так званым прагоне спектакля, і Надзея БУНЦЭВІЧ, каму давялося пазнаёміцца з трыма прэм'ернымі версіямі, дзе былі задзейнічаны ледзь не ўсе выканальніцкія склады.

ных, падаючых долу, дэталей: жугоў, стужак, меху і нават званочкаў. Гэта не толькі дадае відовічнасці і казачнай фантазіі, але і стварае дадатковую выразнасць руху, дынамікі жыцця, вельмі жывой, пастаянна зменлівай “карцінкі”. Спектакль дэманструе рэдкаю зладжанасць у працы рэжысёра, сцэнографа (Кірыл Піскуноў), мастакоў па касцюмах і святле (адпаведна, Таццяна Каралёва і Ірына Уторнікава). Карцей, усё цудоўна, за выключэннем адзінак дэталей — да прыкладу, танцаў “колкіх хлопчыкаў”, як я назвала свету Мароза.

Н.Б.: — Пагаджуся, што ў харэаграфіі, калі яе разглядаць адасоблена, няма ніякіх асаблівых “прыдумак”, пануе полістылістыка, заснаваная на самых пазнавальных і нават “заштампова-

вогнішча, то запаўняе ўсё наваколле бела парай, якая паглынае ў сабе “расплаўленую” Снягурку...

Н.Б.: — ...А то ператвараецца ў сімвалы няўпэненасці, смутку, загадкаваці, падсвядомых жаданняў, патаемных мар... Можна пералічваць што заўгодна. Акрамя настальгі! Параўноўваючы цяперашнюю “Снягурку” з колішняй, разумееш, што гэта папраўдзе адна з нямногіх пастацовак, пра якія зусім не хочацца сказаць: маўляў,

“няма таго, што раньш было”.

Вось і прычына, паводле якой гэтую оперу не рэкамендуецца глядзець тым прадстаўнікам старэйшага пакалення, для каго згаданая фраза — ледзь не сэнс жыцця. У новым спектак-

льш радаснай, адкрытай да зносін з людзьмі выглядала ў гэтай партыі Ала Губа-Пласкіна. Дзіяна Трыфанова надала сваёй Снягурцы псіхалогію непасрэднага, але такога безабароннага дзіцяці. Тры Купавы (Настасся Масквіна, Кацярына Галаўлёва, Марына Ліхашэрст) — таксама тры розныя характары, што ўплывала і на агульную канцэпцыю спектакля.

А.Л.: — Вельмі ўзбуджальным быў Ілля Сільчукоў з прывабным, багатым па тэмбры голасам. Спявак вельмі гарманічна правёў любоўную лінію, бо, паводле сюжэта, менавіта Мізгір, дабіўшыся ўзаемнасці ад Снягуркі, становіцца прычынай яе пагібелі, і з гора сам кідаецца ў раку.

Н.Б.: — Ягоны герой намаляваны чалавекам вельмі супярэчлівым, у ім каханне мяжуе з нянавісцю, і ўсё гэта перадаецца не толькі знешне, але і праз зменлівасць самога тэмбра голасу. Мізгір Уладзіміра Громава — наадварот, кранальны, бо ў ім відавочны пераход ад жарсці (маўляў, так кахаю, што задую ў абдымках!) да невымоўнай пяшчоты (так кахаю, што баюся дакрануцца). Ён гэтак жа, як і Снягурка, не падпарадкоўваецца агульнапрынятаму “фармату” жыцця, кіруючыся ўласнымі адчуваннямі. А якія розныя Лелі! Калі Алена Сало падкрэслівае хлапецкую бравуду, дык Аксана Якушэвіч не баіцца паказаць вытанчанага творцу, не пазбаўленага амаль дзівочай грацыёзнасці і, адпаведна, увагі дзяўчынак-“фанатак”, падобных да матылькоў, што ляцяць на агонь. Бездань эпітэтаў можна знайсці для кожнага артыста...

А.Л.: — ... У тым ліку — аркестра, які выдатна перадаў раскошу, багацце самастойных галасоў і падгалоскаў, маляўнічасць карцінных фрагментаў. Уменне чуць і выяўляць рэльефныя галасы ў шмат’яруснай аркестравай фактуры — моцны бок дырыжора. Яшчэ адна з “разыначак” “Снягуркі” — зладжанае, яркае, вельмі каларытнае гучанне хору пад кіраўніцтвам Ніны Ламановіч.

Н.Б.: — І вельмі артыстычныя, па-акцёрску прапрацаваныя харавыя мізансцэны, дзе часам не зразумела, хто з удзельнікаў — з хору, хто — з мімансуці балета.

А.Л.: — Прычым відовічнасць ніяк не замінае палёту думак. Багацце фарбаў, празмернасць сімвалаў не абцяжарваюць, а стымулююць фантазію глядача.

Н.Б.: — Ты сама толькі што акрэсліла самую, бадай, галоўную прычыну, паводле якой ісці на “Снягурку” не след:

спектакль вымушае думаць.

Каму, скажы, гэта сёння падабаецца? Публіка любіць адпачыць, а тут, хочаш ці не, незаўважна аказваецца ў відовічным віры, які літаральна зацягвае ў бездань асацыяцый і роздумоў. Тут і фрэйдаўская тэма дзіцяці, бацькі якога здаюцца багамі на “паста-ментах”, і сацыяльная тэма індывідуума і натоўпу, падкага на п’янкі-гулянікі (Бабыль з Бабыліхай — зусім не мілыя “бабуля з дзядулем”). І — тэма мастацтва як іншага вымярэння, а не мастацтва жыцця. У гэтую “пазаральнасць” на мяжы падсвядомасці і сыходзіць Снягурка як увасабленне жывога “твора мастацтва”, а не проста дзяўчыны. Ці, можа, знікае таму, што становіцца, як усе. А колькі культурна-гістарычных пластоў закранае спектакль! Ад старажытнагрэчаскай трагедыі да рамантызму, імпрэсіянізму, экспрэсіянізму, сімвалізму; ад вагнераўскіх трылогій да славянскага неафольку; ад касмічных праблем светабудовы да масавай культуры з кітайскімі гараскопамі... Знакі задзяка невыпадкова становяцца відовічным лейтматывам спектакля. Кідкія, усім зразумелыя, яны — бы той залаты ключык, што адмыкае публіцы дзверы не толькі ў сістэму музычных лейтматываў, але і, шырэй, у мастацтва інтэлектуальнае.

На здымку: сцэна са спектакля “Снягурка”.

Ісці ці не ісці?

Вось у чым пытанне!

Н.Б.: — Не бяруся “адгаворваць” ад прагляду тых, хто ўжо бачыў спектакль: справа абсалютна дарэмная. Звяртаюся да тых, хто яшчэ не набыў білеты: можаце не глядзець. Прычына першая звернута да меламаману:

гэтую оперу лепей слухаць.

Асабіста я была ў гэтым абсалютна ўпэўнена. І пасля бачаных савецка-расійскіх тэле- і відэаверсій, і пасля беларускай пастаноўкі 1981 года. Дый на прэс-канферэнцыі падкрэслівалі, што гэтая опера, пры вялікай папулярнасці яе асобных нумароў (асабліва — песень Леля і арыёза Снягуркі), у тэатрах цяпер амаль не ідзе. Вось вам чарговы доказ яе “слухацкасці”, а не “глядзельнасці”! Зараз я паглядзела яе тройчы. Прычым штораз — не адрываючыся ад “карцінкі”, не пазяхаючы ад нудоты-маркоты, не іранізуючы над мізансцэнамі. І не магу дачакацца наступнага спектакля — 26 лютага, — каб убачыць і яго. Ці ж гэта добра: так рэзка змяняць свае, можна сказаць, выпакутаваныя думкі? Сапраўды, навошта разбураць уласныя ці кімсьці складзеныя міфы? Таму — не глядзіце.

А.Л.: — Позна заклікаць. Бо тыя, хто бачыў іншыя спектаклі Сусанны (у нашым тэатры гэта былі “Шлюбны вэк-

саль”, “Паяцы”, “Травяты”), а тым больш, нядаўнюю прэм'еру “Аднойчы ў Чыкага” ў Дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры, даўно зразумелі: у Мінску гэты рэжысёр — безумоўна, адна з першых.

Н.Б.: — І не толькі ў Мінску! Пастаноўка атрымалася папраўдзе еўрапейскага ўзроўню, надзвычай таленавітая, крэатыўная, высокапрафесійная. Вось і прычына, па якой спектакль глядзець не трэба, да прыкладу, моладзі: ёй куды цікавей бывае з чагосьці ці кагосьці намяхацца, штосьці радасна парадываць, а тут — прычапіцца няма да чаго. І, адпаведна,

усё — бездакорна!

А.Л.: — Калі так, дык я згадала б і рэчы, зробленыя “умерана роўна”. Але, зразумела, пачну з “добра” і “выдатна”. Ніякай чаканай вёскі. Яна прадстаўлена хіба элементамі строяў і антуражнымі плятнямі, што выносяцца на сцэну літаральна на некалькі хвілін. Ніякага натуралістычнага вогнішча, вакол якога традыцыйна разгортваюцца Масленка і Купалле. На сцэне — лядовая глыбы, падсвечаныя знутры то вясновай зелянінай, то крывавамі ўсплёскамі набліжэння драмы. На “рэалістычнасць” магі б прэтэндаваць строі, калі б не багаты дэкор у выглядзе падоўжа-

ных” рухах — пераважна народнага танца, а таксама неакласікі і некаторага намёку на вельмі лёгкі мадэрн. Але ў агульным кантэксце — гэта менавіта тое, што трэба: “рухавы фон” адпавядае зададзеным вобразам, не адцягвае ўвагу, а дае магчымасць не стаміцца ад опернай статыкі, найперш — у сцэне Мароза і Вясны, якія з’яўляюцца ў выглядзе вялізны “статуі”.

А.Л.: — У пралогу танцы сімвалізуюць зімова-вясновае супрацьстаянне-яднанне, у масавых сцэнах — народныя гуляні, масленічнае вогнішча, русалак. На сцэну выйшла практычна ўся трупа Дзіцячага музычнага тэатра-студыі. Залатыя матылькі сталі цудоўным кантэкстам для душэўных песень Леля, змягчалі магчымы этнаграфізм гэтага вобраза і ўзмацнялі яго рамантычнасць, стваралі атмасферу прыгажосці. Дзеці сімвалізавалі і знакі задзяка, перамяшчаючыся па сцэне з іх дэкаратыўнымі выявамі ў руках. Усё вельмі проста і натуральна, не выклікае ніякай збытаннасці, якую, здараецца, адчуваеш на іншых спектаклях. Усё — зачароўвае. Бо — казка ж... А дым — увогуле фантастыка! Ён ідзе бесперапынна, а змяняецца за кошт інтэнсіўнасці і падсвечвання: то завісае, бы аблачынка, то чарнее, нібы слуп ад

лі ёсць усё! Ён не абвяргае многія традыцыйныя рэчы, але напаяе іх новым сэнсам. І — дае багатую прастору для выяўлення творчых індывідуальнасцей.

А.Л.: — Галоўнымі героямі становяцца маладыя салісты. Таццяна Гаўрылава — мініяцюрная і пяшчотная Снягурка, у якой халадок каларатурнага голасу спалучаецца з трапяткім вібрата. Яе голас у гэтай партыі быццам узбагаціўся, стаў паўнейшым, яшчэ больш аб’ёмным — проста бляск! Выразы твару, рухі сведчаць, што спявачка скрупулёзна працавала над кожным тактам партыі. І таму здзіўляла крыштальнай дакладнасцю, выразнасцю інтанавання. Настроі тамлення і меланхоліі гучалі тым лепш, чым больш яна запавольвала тэмп, чым больш тонка “вырошчвала” кожны гук, чым больш празрыстымі рабіла ціхія кульмінацыі.

Н.Б.: — Арыёза Снягуркі яна спявала яшчэ са студэнцкіх гадоў, калі вучылася ў нашай Акадэміі музыкі ў класе Людмілы Колас. І з кожным разам — лепей ды лепей. Цяперашні ж поспех — гэта яшчэ і заслуга дырыжора Віктара Пласкіна і ўсяго аркестра, якія так беражліва падтрымлівалі яе запавольванні і ціхіх “распусканні” голасу ў паветры. Увогуле, пераканаўчымі былі амаль усе выканаўцы ўсіх партый. Бо-

Хочаш кавы? Спелай...

Уладзімір Зінкевіч: “Пакажыце творы маіх вучняў”

А. Башкатава “Зіма”.

Тым не менш, хлопчык здзейсніў мару, скончыў Беларуска-беларускі тэатральна-мастацкі інстытут, і сёння ягоныя творы ёсць нават у Трацякоўскай карціннай галерэі. Так-так, гэта — Уладзімір Зінкевіч, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага жывапісу БДАМ, старшыня Рады Беларускага саюза мастакоў. Нядаўна Уладзімір Леанідавіч стаў і ганаровым акадэмікам Расійскай акадэміі мастацтваў.

І вось — юбілейны 2011-ы. “Хлопчык са Светлагорска” 23 студзеня адзначыў сваё 60-годдзе. Выстаўкамі — таксама. Папрасілі яго і мы завітаць са сваімі творами ў Светлагорск. Згадзіўся, ды не на свой, а — на гарадскі юбілей. “А цяпер пакажыце творы маіх вучняў — лаўрэатаў, дыпламантаў і стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі”, — нечакана прапанаваў наш зямляк. Як было не пагадзіцца!

І вось у дзвюх залах светлагорскай галерэі пануе суладдзе самых розных жанраў, стыляў, непрадказальных памкненняў. Шукаю і зрэдку знаходжу ў ім нешта блізкае да магічнага рэалізму Уладзіміра Зінкевіча. А потым зноў з радасцю думаю, што так і павінна быць. Сапраўдны настаўнік не настаўляе, а выяўляе, дае сваім вучням толькі адну магчымасць: стаць сабой. І яны выдатна карыстаюцца ёй.

Алеся Скорабагатая часам піша свае нацюрморты, нібыта глядзячы з вышыні на тое, што ўвасабляе. Менавіта так успрымаецца і гэты — “Хочаш кавы?”. Ці трэба казаць, што майстэрства для такой кампазіцыі патрэбна значна больш? Але ўсё напісана менавіта з той натуральнасцю, якую так і хочацца назваць эмацыянальнай. Таленавітаць маладой мастачкі адразу ж выяўляецца і ў някідкім “Нацюрморце”...

А. Скорабагатая “Хочаш кавы?”.

Вельмі істотна дапаўняюць выстаўку творы выкладчыкаў кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Ларысы Макатун, Іллі Маланава, Андрэя Ярашэвіча, Валерыя Малахава. Вось чаму, пры ўсёй рознастайлівасці, экспазіцыя пакідае прасветленае, цэласнае ўражанне. Такім можа быць толькі маладое таленавітае мастацтва.

**Ізяслаў КАТЛЯРОЎ
Светлагорск**

Аб'яцанае зімой

К. Вашчанка. З серыі “Адзін дзень...”.

“Адзін дзень Канстанціна Вашчанкі. Зіма” — менавіта так называецца выстаўка мастацкіх фатаграфій Канстанціна Вашчанкі, якая 8 лютага адкрылася ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Яе аснова — вынік творчага натхнення, якое прыйшло да графіка адным марозным днём мінулага года.

Канстанцін Вашчанка — асоба ў нашай краіне вядомая. Выхаванец БДТМІ, ён цягам васьмі чвэрці стагоддзя паспяхова працуе ў галінах станковай, кніжнай і камп'ютарнай графікі, плаката, распрацоўвае лагатыпы і фірменныя стылі, у тым ліку і брэнд-букі, а таксама мастацкія альбомы, выставачныя стэнды, вывескі і вітрыны.

Гледачу добра знаёмыя яго даўнія “знакавыя” творы, такія, як цыкл лістоў “Аб'яцанне неажыццявімага”, “Паляван-

не на жыццё”, плакаты “Welcome to Belarus”, “Асвенцым перасцерагае” і іншыя. Але ў апошнія гады ён, галоўным чынам, працуе ў сферы дызайну.

А вось у сённяшняй выстаўцы ён у якасці фатографа выступае ўпершыню, хаця ў кожнай яго фотаработе адчуваецца таленавітая рука і душа прафесійнага графіка. Як нарадзілася канцэпцыя гэтай экспазіцыі, галоўная тэма якой — розны стан беларускай прыроды і аўтарскі настрой на працягу аднаго дня?

Б.К.

Вось што каза наконт гэтага Канстанцін Гаўрылавіч: “Адзін дзень... Усё наша жыццё і складаецца з чарады асобных дзён. І кожны новы дзень адлюстроўвае рытм цэлага жыцця, наш настрой, захапленні і жыццёвы досвед. У дзясцінстве дні былі доўгімі, поўнымі прыгод і падзей. Доўгая пяшчотная раніца змянялася непрадказальнасцю дня, а чаканы вечар аб'яцаў дзівосныя ўражанні ад звычайных рэчаў. Зоркі на небе клікалі ў далёкія вандроўкі, кустоўе на змярканні здавалася загадкавымі жывёламі, а напаўразбураная адырна нагадвала руіны казачнага замка...”

З гадамі час “сціскаецца”: дні становяцца карацейшымі і клапатлівымі, усё больш неадкладных спраў, усё менш часу на казку... Мы развучыліся шанаваць сучаснасць і зазіраем у будучыню, быццам некуды спяшаемся. А так хочацца дзіцячай бестурботнасці і ўмення, прачынаючыся, бачыць свет по-новаму!

Рыхтуючы выстаўку, я задумаўся: а чым мне хацелася б падзяліцца са сваімі сябрамі, калегамі і гледачамі?

Зрабіць рэтраспектыўную выстаўку? Але яна не атрымалася б канцэптually адзінай: надта ж розныя работы былі створаны за гэтыя гады, у розных кірунках і тэхніках. Вось і прыйшла ідэя падзяліцца адным добрым днём са свайго жыцця. Вобразамі аднаго туманнага, марознага зімовага дня, калі паехаў з сябрамі на паляванне, а апынуўся ў казцы дзіцячых уражанняў, дзе не было зроблена ніводнага стрэлу, але сямнаццаць разоў пстрыкнуў затвор фотаапарата...”

Заслужаны работнік культуры Беларусі, лаўрэат прэміі “За духоўнае адраджэнне” Яўген Ждан — мастак у краіне вядомы.

Я. Ждан. Суперзаслона да спектакля “Дон Кіхот”.

Рытм і лінія

Выдатны сцэнограф, жывапісец, графік, атрымаўшы цудоўную падрыхтоўку ў педагогаў БДТМІ Я. Чамадурава і П. Масленікава, ён ужо ў першых сваіх спектаклях “Пасля балю” і “Фаўст” паказаў сябе арыгінальным тэатральным мастаком, які арганічна здолеў спалучыць рэалістычную вобразнасць з незвычайнай сімволікай і метафарычнасцю. Потым было шмат яркіх пастановак у Вялікім тэатры оперы і балета БССР, у тэатры Музычнай камедыі, дзе Я. Ждан пэўны час быў галоўным мастаком.

Але станковы жывапіс (партрэт, пейзаж, нацюрморт) заўсёды быў яго асалодай і любоўю. Вось гэтую сваю шчырую любоў Яўген Іванавіч і прадставіў у творах на суд гледача ў Палацы мастацтва.

Па вялікім рахунку, жывапіс Я. Ждана — гэта своеасаблівы пластычны водгалас яго галоўнай, першапачатковай прафесіі — сцэнографа, якая ўключае ў сябе такія рысы, як прывабная дэкаратыўнасць, вытывачная “плоскаснасць”, музычнасць рытмаў і ліній. А калі дадаць да гэтага пастаяннае імкненне мастака да духоўнага насычэння вобразаў, асабліва — у цыкле ікон беларускіх праваслаўных святых, то перад вамі будзе “эскіз” партрэта Яўгена Ждана. На выстаўцы таксама прыцягваюць увагу і некаторыя работы ў галіне тэатральна-дэкарацыйнага мастацтва:

эскізы касцюмаў герояў пастановак “Рэвізор”, “Рыгалета”, “Спартак”, “Аіда”, “Бахчысарайскі фантан”, суперзаслона да спектакля “Дон Кіхот” і г. д.

Падкрэслію, што экспазіцыя сабрала толькі невялікую частку работ Я. Ждана. Большасць твораў ён перадаў на сваю малую радзіму — у карцінную галерэю пачатка Сноў, а таксама — у дар Нацыяна-

Я. Ждан. “Партрэт Марка Шагала”.

льнаму гісторыка-культурнаму музею-запаведніку “Нясвіж” і Гарадскому гісторыка-краязнаўчаму музею гэтага горада. Да слова, пяць гадоў таму Яўген Іванавіч стаў ганаровым грамадзянінам Нясвіжа.

Барыс КРЭПАК

Простая геаметрыя

Фрагмент экспазіцыі выстаўкі Г. Васільевай.

Віцябчанка Галіна Васільева свай юбілей адзначыла ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі “Палац мастацтва” персанальнай экспазіцыяй пад назвай “Bonjour!” — “Добры дзень!”.

Гэты неадзначаны праект, які можа выклікаць шмат дыскусій сярод мастацтвазнаўцаў, мастакоў, гледачоў, яна прысвяціла сваім любімым творцам: К. Малевічу, П. Іагену і Р. Гейгеру. Прыяду толькі два характэрныя запісы з кнігі водгукаў: “...Неардынарнае мастацтва смела жанчыны...” і “...яе мастацтва “састарэла, як косці маманта. Малевіч гэта адкрыў сто гадоў таму і расчараваўся...”.

Ведаецца, я магу пагадзіцца і з той, і з другой заўвагай. Так, бачна любоў мастач-

кі да Казіміра Малевіча, і яна, не звяртаючы ўвагу на сваіх кале-“рэалістаў”, паспраўднаму смела ўплывае ў акіян элементарных форм — круг, крыж, квадрат, трохкутнік і іншыя геаметрычныя “цытаты”, — г. зн., парывае, як, напрыклад, В. Кандзінскі, М. Ротка, П. Мандрыян, Д. Палак, Х. Міро, той жа К. Малевіч, усялякія сувязі з рэальным светам. Карацей кажучы — са станковым фігуратыўным жывапісам, выходзячы ў чыстую абстракцыю.

Але ўсё гэта ўжо сапраўды было, і таму “аўтапартрэта” мастачкі я тут не ўбачыў, хаця, у цэлым, экспазіцыя ў зале дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва выглядае даволі прыгожа. Прынамсі, я пачуваўся сярод гэтых вялікіх і сярэдніх па памерах палотнаў з серыі “Колер і форма”, “Ex oriente Lux”, “Сцэна” і іншых даволі ўтульна.

Наш кар.

Новы этап развіцця сяла: сацыякультурны зрээ

Лельчыцкі раён — самы аддалены куток Гомельшчыны. Мяжучы з той жа Украінай, гэты рэгіён можа — вядома, пры мэтанакіраванай сістэмнай працы — займець, у тым ліку, і неаблігі турыстычныя ды культурныя “геапалітычныя” дывідэнды. Калі казаць дакладней, тут — шмат гістарычных цікавостак, нескранутая прырода, а старадаўнія абрады і песні, што беражліва захоўваюцца ў многіх вёсках раёна, могуць захапіць унікальнасцю не толькі аматара беларускіх народных традыцый, але і любога вандруніка. Але пакуль што рэальнасць далёкая ад мар. Турыстычная дзейнасць у раёне толькі пачынае рабіць “першыя крокі”. Да таго ж, як і ў многіх іншых рэгіёнах, у Лельчыцкім раёне востра стаіць кадравае пытанне, ды і матэрыяльна-тэхнічная база шматлікіх сельскіх і гарадскіх устаноў культуры патрабуе самых рашучых дзеянняў з боку кіраўніцтва мясцовага райвыканкама.

Народ пытаецца і прапануе

У холадзе танцам не навучыцца...

Апытанне аб праблемах сацыякультурнага жыцця гарадскога пасёлка выявіла, як і заўсёды, магістральную тэму артыкула.

Мікалай Андрэвіч, настаўнік, г.п. Лельчыцы:

— Я сталы наведвальнік Цэнтральнай гарадской бібліятэкі. Вельмі добрая там падпіска газет і часопісаў, як кажуць, на любы густ. Засмучае, што даўно ў будынку ўстановы не было рамонтна, ды і камп’ютараў там не так шмат. Ці зменіцца што ў гэтым годзе?

Святлана Аляксандраўна, жыхарка г.п. Лельчыцы:

— Мой сын наведвае Дзіцячую школу мастацтваў. Усё там яму падабаецца — і настаўнікі, і вучоба, — але ж вельмі халодна цяпер у класах. Ці вырашыцца пытанне з належным ацяпленнем? Бо ў холад танцам навучыцца не так і лёгка...

Марыя Іванаўна, пенсіянерка, жыхарка аграгарадка “Дуброва”:

— У нашай вёсцы — беларускамоўная школа. А вось кніжак для дзяцей і падлеткаў на беларускай мове не стае. Ці магчыма закупляць такую літаратуру ў большым аб’ёме?

Камп’ютараў — не стае

Гэтым разам пачну артыкул распадаюцца пра аб’екты культуры гарадскога пасёлка Лельчыцы. Так, да прыкладу, Цэнтральная раённая бібліятэка можа пахваліцца тым, што ў чыгальнай зале ўстановы на сёння — 26 найменняў газет і 91 — часопісаў. Пагадзіцеся, няма.

Пры ўстанове ўжо два гады функцыянуе Музей гісторыі ЦРБ. У невялікім памяшканні размешчаны разнастайныя экспанаты, фотаздымкі, дакументы, якія распавядаюць пра часы заснавання цэнтральнай раённай бібліятэкі, дзейнасць яе дырэктараў... Тут можна ўбачыць кнігі з дарчымі надпісамі знакамітых беларускіх пісьменнікаў, даведацца, чым жыве бібліятэка сённяшня... Словам, крэатыўны і якасна рэалізаваны культурны праект. Таму гэты музей заўсёды з ахвотай наведваюць як школьнікі, так і шматлікія госці горада, якія прыязджаюць сюды пад час разнастайных раённых святаў.

Але хочацца распавесці не толькі пра здабыткі мясцовых супрацоўнікаў, але і пра іхнія праблемы. Так, заўсёды пад час камандзіровачных выездаў звярталі і будзем звяртаць увагу на ўкамплектаванасць камп’ютарнай тэхнікі як сельскіх бібліятэк, так і ЦРБ. Не стаўся выключэннем у гэтым плане і Лельчыцкі раён. У дзевяці з дванаццаці бібліятэк аграгарадкоў на сёння ёсць камп’ютары з падключэннем да Інтэрнэту. Паказчык неаблігі. А вось ЦРБ вялікай колькасцю ПК пахваліцца не можа: тут іх — усяго чатыры, прычым два — даволі зношаныя.

— Мо таму і план платных паслуг у нас не надта вялікі: усяго восем мільёнаў, — распавяла дырэктар ЦРБ раёна Людміла Загароўская, — бо, вядома ж, каб былі камп’ютары, можна было, напрыклад, выкарыстоўваць іх і для аказання інтэрнэт-паслуг. Вельмі хочацца перавесці абслугоўванне чытачоў у аўтаматычны рэжым. Але, на жаль, пры такой малой колькасці тэхнікі пра гэта застаецца толькі марыць...

Яшчэ адна бібліятэчная мара — неадкладны рамонт устаноў культуры. У ЦРБ даволі халодна на другім паверсе, бачны плямы ад вады на столі, ды і на сценах таксама няўзброеным вокам відаць шматлікія шчыліны.

— Нам рамонт ужо трэці год абяцаюць, — кажа дырэктар ЦБС. — Але пакуль што будаўнікі да нас не заходзілі, ды і сёлета надзея на пачатак гэтых работ даволі слабая: няма фінансавання...

Трывожыць бібліятэкараў і не надта добрая тэндэнцыя ў закупцы новых выданняў для папаўнення фондаў. У 2010-м пад гэтыя мэты было выдаткавана толькі сем мільёнаў рублёў і закуплена крыху больш за дзве тысячы кніг. Для параўнання прывяду лічбу 2008 года: тады набылі каля дзесяці тысяч новых выданняў.

А што да пытання пра кнігі для дзяцей, якое пераадраваў дырэктару ЦБС ад жыхароў аграгарадка “Дуброва”, дык Людміла Загароўская паабяцала вырашыць праблему ўжо ў самы бліжэйшы час і накіраваць у бібліятэку паселішча дадатковыя экзэмпляры дзіцячай літаратуры.

На заняткі — у паліто

У Дзіцячай школе мастацтваў Лельчыц займаецца блізу 300 вучняў, прычым прыкладна 100 з іх — у філіялах. Ёсць ва ўстанове культуры ўзорны дзіцячы харэаграфічны калектыў, які шмат разоў прымаў удзел як у раённых, так і ў рэспубліканскіх мерапрыемствах, мае значную колькасць узнагарод. Як распавяла дырэктар ДШМ Галіна Грыбоўская, асноўная “бяда” гэтага ансамбля на сёння — нястача новых сцэнічных касцюмаў для выступленняў. Пакуль супрацоўнікі ўстановы вымушаны знаходзіць выйсце такім чынам: закупляць тканіну і шыць касцюмы самастойна.

А вось асноўная праблема ўсіх ДШМ Беларусі — недахоп або зношанасць музычнага абсталявання — хвалюе Галіна Грыбоўскую не так моцна: апошнім часам было закуплена даволі шмат інструментаў, хоць у філіялах Лельчыцкай школы мастацтваў на раёне пакуль і не стае баянаў.

— Але больш за ўсё мяне турбуе тое, што будынак нашай устаноў належаў чынам не ацяпляецца, — кажа Галіна Грыбоўская. — Ні ў адным класе не вытрымліваецца цеплавы рэжым. І настаўнікі, і дзеці часам займаюцца ў адзенні, асабліва — у маразы. Трэба поўнаасцю замяняць усю ацяпляльную сістэму, ставіць шклопакеты.

Яшчэ адна праблема — недахоп спецыялістаў: харэографу, гітарыстаў, флейтыстаў, хоць, скажам, адпаведны інструментарый ва ўстанове ёсць.

— Нашы леташнія выпускнікі Пінскага дзяржаўнага вучылішча мастацтваў, на жаль, да Лельчыц “не даехалі”, — кажа дырэктар ДШМ. — Хто выйшаў замуж і пераамеркаваўся, хто паступіў у БДУКІМ...

І кадравая праблема, па словах Галіны Грыбоўскай, турбуе не першы год. А гэта сведчыць: праца з кадрамі супрацоўнікамі аддзела культуры праводзіцца ўсё ж не надта паспяхова.

Нераскручаная “фішка”

Дому рамястваў Лельчыц ужо споўнілася 11 гадоў, а месціцца ён у звычайным драўляным паспяваенным будынку. Тут існуюць гурткі саломка-і бісераліцення, разьбы па дрэве, выпілоўвання лобзікам, выцінанкі, бондарства.

Колькі згадак пра цяпло і...

мае ўсе шанцы стаць у будучым запатрабаванай і яркай, як і некаторыя іншыя падобныя дамы рамястваў у іншых рэгіёнах Беларусі. Напрыклад, супрацоўнікі Лепельскага РДР Віцебскай вобласці настолькі якасна шыюць касцюмы для сцэнічных выступленняў, што замовы на іх работу прыходзяць ад Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры”. Так і супрацоўнікі Лельчыцкага РДР, думаецца, маглі б забяспечваць касцюмы свайго і суседніх раёнаў Гомельшчыны або стаць цэнтрам адраджэння бондарства на Гомельшчыне, як цэнтрам ганчарства з’яўляецца вёска Гарадная з суседняга Столінскага раёна Брэсцкай вобласці...

800 тысяч — мала...

У раённым крэатыўным музеі Лельчыц функцыянуе некалькі залаў:

ляць нашмат болей. Напрыклад, ладзіць на той жа лініі Сталіна тэатралізацыі з удзелам калектываў з суседніх ЦДК, варыць кашу або юшку і частаваць гэтымі стравамі экскурсантаў і турыстаў... Гэта робяць у Расонскім раёне Віцебскай вобласці, дзе захаваліся зямляныя з часоў Вялікай Айчыннай вайны. І “партызанскі” маршрут карыстаецца там вялікім пошптам у мясцовага насельніцтва, дазваляючы зарабляць расонскім музейшчыкам неаблігі грошы. Таму, як і заўсёды, справа ўсё ж такі — за крэатыўнасцю, за жаданнем праявіць свае прафесійныя якасці і зацікавіць сваёй работай жыхароў раёна. А накаранны на дрэннае матэрыяльнае становішча — гэта, на маю думку, фактычна прызнанне ў сваёй няздольнасці да творчых пошукаў...

А кадры хто?

З горада скіруемся ў раён. Паселішча Асмаленік, якое займела назву Ударнае ў 60-х гадах мінулага стагоддзя, было аб’яўлена аграгарадком у 2006-м.

Справа — у фінансах.

Галоўная ўстанова культуры Лельчыц пакуль пакутуе ад дажджоў і снегу.

археалогіі, этнаграфіі, прыроды, Вялікай Айчыннай вайны, воінаў-інтэрнацыяналістаў і памяшканне для зменных экспазіцый. Як распавяла дырэктар устаноў Алена Платонава, тут заўсёды ладзяцца экскурсіі, вечарыны, урокі памяці, лекцыі... Уваходны білет — дасць танны: 400 рублёў для школьнікаў, 500 — для дарослых...

Асноўная праблема ўстановы — кадравая. У музеі працуе толькі дырэктар і навуковы супрацоўнік, няма пакуль што ахвотных заняць адказную пасаду захавальніка фондаў. Пэўна, якраз з-за гэтага недахопу супрацоўнікаў музейшчыкі не маюць магчымасці ладзіць экскурсіі па раёне, хаця заезджаму турысту ёсць што паказаць: звыш 20 дзотаў былой лініі Сталіна, волат-дуб у вёсцы Данілевічы, каменныя крыжы ў некаторых паселішчах... Мо таму і зарабілі ў Лельчыцкім музеі на аказанні платных паслуг усяго 800 тысяч рублёў.

Не вядзецца і праца па ўнясенні музейных прадметаў у электронны каталог, хаця з 2007 года ва ўстанове ёсць камп’ютар. Няма ў дастатковай колькасці вітрын і стэлажоў, няма і мультымедынай устаноўкі для дэманстрацыі фільмаў, а за 20 гадоў дзейнасці ўстановы, як прызналася дырэктар Алена Платонава, ні разу не выдаткоўваліся грошы на закупку новых экспанатаў. Усё, што мае музей, ён атрымліваў у дар.

Не магу не пакінуць і свайго каментарыя. Канешне, 800 тысяч, у маштабах раёна, тым больш, памежнага, — гэта не грошы. Але пры наладжанай працы музейшчыкі маглі б зараб-

Але доўгі час ЦДК у ім даводзіўся да ладу, і толькі сёлета, 14 студзеня, сельскі Цэнтр культуры і дасугу адкрыў свае дзверы для наведвальнікаў. Да гэтага часу культработнікі “кватаравалі” ў мясцовай школе, а бібліятэка — у дзіцячым садку.

Але цяпер установа культуры абсталявана, як кажуць, на ўсе сто: тут ёсць два камплекты гукаўзмацняльнай апаратуры, DVD-прайгравальнік, камп’ютар з патрэбным тэхнічным “начыннем” і нават лічбавы фотаапарат. Функцыянуе шэсць клубных фарміраванняў разнастайнай тэматыкі...

Ужо неаднойчы пад час паездак па рэгіёнах даводзілася пісаць пра набалевае кадравае пытанне. Але асабліва востра яно адчуваецца на Гомельшчыне. Кожны кіраўнік мясцовага аддзела культуры вырашае гэтае пытанне павольна: прапануе супрацоўнікам павышаць сваю кваліфікацыю на курсах ці завочных аддзяленнях ВНУ, прадастаўляе службовае жыллё, працу на паўтары стаўкі, прэміруе...

Ды не заўсёды гэтыя меры спрацоўваюць, і таму даводзіцца браць на працу неспецыялістаў, тых людзей, якія, як кажуць, ёсць у наяўнасці. Таму я абсалютна не быў здзіўлены той інфармацыяй, што дырэктар Ударненскага ЦКІД Святлана Флёрка з’яўляецца па спецыяльнасці заатэхнікам. Дарэчы, як распавяла вядучы спецыяліст аддзела культуры Лельчыцкага райвыканкама Галіна Лісіцкая, увогуле ў раёне — сем вольных ставак, а найбольш не стае спецыялістаў у клубнай сферы раёна. Упэўніўся ў гэтым, наведваюшы

Старшыня Лельчыцкага райвыканкама Аляксандр Капыткоў і начальнік аддзела культуры Наталля Гаўрылавец.

яшчэ адзін СДК — у аграгарадку “Дуброва”: ягоны дырэктар Вольга Астаповіч па спецыяльнасці — таваравед...

Усе праблемныя пытанні сацыякультурнага развіцця раёна былі абмеркаваны на райвыканкамаўскай лятучцы, ініцыяванай “К”. У ёй прынялі ўдзел старшыня Лельчыцкага райвыканкама Аляксандр Капыткоў і начальнік мясцовага аддзела культуры Наталля Гаўрылавец.

Наталля ГАЎРЫЛАВЕЦ:

— Менавіта для гэтага адкрываем філіялы ДШМ у сельскіх паселішчах...

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Мяне хвалюе Мілашэвіцкі СДК: ягонаму будынку за 40 гадоў, ён стаў аграгарадком у 2008-м. Мы ў 2011-м плануем распачаць будаўніцтва новага ДК. Фундамент ужо закладзены, на гэта пайшло прыкладна 30 мільёнаў рублёў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Адна з магчымых перспектыв развіцця раёна — турызм. Ёсць на Лельчышчыне шмат цікавых для турыстаў мясцін, ды і знаходзіцца ваш раён на мяжы з Украінай. Што робіце ў гэтым накірунку?

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Госці з Украіны, Літвы, Расіі бываюць у нас досыць часта. Таму будзем рабіць стаўку на аграсядзібы — іх пакуль у раёне тры, але будзем абавязкова адкрываць яшчэ. Мяркуем ствараць турмаршруты, паказаць абрады, традыцыі нашай мясцовасці.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Таксама можна прадаваць сувеніры, вырабы майстроў народнай творчасці для турыстаў. Але чамусьці ў нашым РДР не створаны салон-крама...

Наталля ГАЎРЫЛАВЕЦ:

— Мы ўжо абмяркоўвалі пытанне, каб у аграсядзібах прадаваць сувеніры майстроў РДР. А ў самім Доме рамёстваў не можам адкрыць салон-краму, бо, каб набыць ліцэнзію, РДР патрэбны статус юрыдычнай асобы.

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Можна пашырыць гэтыя памешканні. Напрыклад, у нас вызваліліся памяшканні былога РАУС, там вялікія плошчы. Была б ваша, аддзелаўская, ініцыятыва і жаданне — мы можам перавесці РДР і туды. Сапраўды, мы можам такім чынам развіваць бондарства, бо ў нас захаваліся майстры, а гэта, пагадзіцеся, — унікальны від традыцыйнага мастацтва.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Пабываў у вёсцы Новае Палессе. Чаму ўнікальныя песні бабуль з гэтага фальклорнага гурта — унесеныя, дарэчы, у Спіс нематэрыяльных гісторыкакультурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь — не запісаць на дыскі і не наладзіць іх продаж і ў вёсцы, і ў раённым метадычным цэнтры, і нават пры аддзеле культуры? Гэта яшчэ адна магчымасць не толькі зарабіць, але і “раскруціць” унікальныя спевы, і не толькі ў Беларусі. Між тым, няма нават буклетаў пра гэты самабытны калектыў...

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Канечне, вы маеце рацыю. Трэба, каб памяць пра такіх унікальных людзей не знікала.

Наталля ГАЎРЫЛАВЕЦ:

— У раённым метадычным цэнтры ёсць рабочыя запісы песень — мы можам наладзіць выпуск такіх дыскаў.

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— А вось касцюмы — праблема не толькі “Палескіх напеваў”, а і іншых калектываў раёна. Па магчымасці вырашаем гэтае пытанне, але для гэтага патрэбны грошы. Як і на новае “адзенне” сцэны некаторых СДК і СК, на закупку тэхнічнага абсталявання...

Наталля ГАЎРЫЛАВЕЦ:

— Напрыклад, летась закупілі тэатральныя крэслы і “адзенне” сцэны для Ударненскага ЦКіД амаль на 97 мільёнаў рублёў, камп’ютар для сельскай бібліятэкі аграгарадка “Ліпняны” і ў ЦРБ, пасажырскі аўтобус, акустычную сістэму і камплект асвятляльнага абсталявання для Лельчыцкага ГЦК. Але ўсе праблемныя пытанні адразу не вырашыць.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Шмат гарадскіх аб’ектаў патрабуе неадкладных рамонтных работ: у ГЦК працякае дах, у Лельчыцкай ДШМ неабходна замена ацяплення, ды і ЦРБ таксама даўно чакае пачатку рамонт... Ці чакаецца што-небудзь сёлета?

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Безумоўна, будзем планаваць гэтыя работы. Напрыклад, у ГЦК абавязкова давядзем да ладу дах: ён працякае па віне будаўнікоў, і яны выправляць свае недапрацоўкі паводле гарантыі. У ДШМ плануем замену ацяплення і ўстаноўку шклопакетаў. Плануем гэта зрабіць у 2011-м. Спадзяёмся на падтрымку нашых дэпутатаў, якія працуюць у абласным Савеце, у Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,

наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Лельчыцкі раён — Мінск Фота аўтара

■ На людным месцы ■

Беларусы свету

У Новасібірску завяршыўся XI Міжнародны Маланінскі конкурс-фестываль, у якім прынялі ўдзел больш за 1500 музыкантаў.

У старшыні журы форуму музыкантаў-народнікаў быў запрошаны заслужаны дзеяч культуры Беларусі, “Мінчанін года-2010”, мастацкі кіраўнік ансамбля “Дударыкі” Дзмітрый Ровенскі. Яго прыезд папярэднічала грунтоўная работа адміністрацыі Завадскага раёна Мінска і

Брэсцкая кадрыля ў сэрцы Сібіры

кіраўніцтва Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра імя Ефрасінні Полацкай.

Сібірскія музыканты добра ведаюць творчасць Дзмітрыя Ровенскага. Ён упершыню наведваў Новасібірск з ансамблем “Дударыкі”, потым — у якасці старшыні журы гарадскога конкурсу інструментальнай музыкі, які праводзіў БКАЦ. Сёлета Дзмітрый Дзмітрыевіч прыехаў не адзін: Беларусь на конкурсе ў групе юных музыкантаў прадстаўляў ягоны вучань Іван Пугач.

Акрамя плённай працы непасрэдна на фестывалі, госці з Мінска прынялі ўдзел

у шматлікіх мерапрыемствах, арганізаваных беларускай дыяспарай. А для тэматычнай вечарыны ў Беларускам цэнтры збіральных музычных спадчыны падрыхтаваў нечаканы сюрпрыз: падарыў прысутным кампазіцыі з назвамі, што адпавядаюць абласцям нашай Айчыны: Віцебскі вальс, Гомельскую польку, Брэсцкую кадрылю...

Аляксандр ЛАГУЦЕНКА,
дырэктар Новасібірскай гарадской грамадскай арганізацыі БКАЦ

Новасібірск
На здымку:
Іван Пугач і Дзмітрый Ровенскі.

“...Сустрэчы” і “...Песня”

У Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання імя Б.Тарашкевіча ў Бельска Падляскім адбылося свята “Сямейныя сустрэчы”.

Яно арганізавана Беларускам аб’яднаннем “Музей малой Бацькаўшчыны ў Судзіводах”.

Быў прэзентаваны кампакт-дыск “Песні і музыка Падляшша і Палесся” з запісамі ансамбля Францішка Ляхоўскага “Палессе” з Бельска Падляскага. Выданне дыска і кнігі адбылося пры фінансавай дапамозе Культурнага цэнтра Беларусі ў Польшчы.

Докшыцы: канцэпцыя ідэй

“Ivent” — гэта...

Кінаканцэртная зала “Іскра” ў Докшыцах стала цэнтрам рэалізацыі маладзёжных ініцыятыв.

Першы праект, што набыў канкрэтныя рысы акцыі, — гарадскі конкурс дзіджэў “Залатая вяртушка”. Другі называецца “Ivent”, што ў перакладзе з англійскай азначае “падзея”. Па словах начальніка аддзела культуры Інгі Журомскай, праекты сталі падставай для маладзёжнага руху не толькі ў райцэнтры, але і на сяле. “Ivent”, да прыкладу, мае на мэце

не толькі развіццё клубнага жыцця, але і паляпшэнне якасці дыскатэчных вечароў.

Ініцыятар крэатыўных пошукаў і знаходак — малады спецыяліст раённага метадычнага цэнтра Аляксандра Данілюк, якая паўгода таму набыла спецыяльнасць “культуролог” у Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў і трапіла па размеркаванні ў Докшыцы.

У гэтую суботу ў “Іскры” запланаваны танцавальны “батл”, пад час якога будуць “змагацца” выканаўцы ў жанры “электра”.

Дарэчы, “Залатая вяртушка” становіцца сёлета штогадовай канцэртнай акцыяй, прымеркаванай да Дня горада. А ў планах праекта “Ivent” — садзейнічанне аднаўленню ўстаноў культуры раёна.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Асіповічы: Цэнтр у цэнтры аўтэнтыкі

Ручнік і кросны ў пасаг

У Асіповіцкім раённым цэнтры рамёстваў праце Аляксандра Рыбак — майстар па вышыўцы.

Цягам амаль года ездзіла ў Старыя Дарогі да мясцовых майстроў, каб пераняць вопыт. Адзед культуры, які ўзначальвае Ірына Раманчук, закупіў старыя кросны. Праз некато-

ры час Аляксандра пачала самастойна яго запраўляць і ткаць свае першыя ручнікі.

У экспедыцыях па вёсках раёна Аляксандра Рыбак разам з дырэктарам Цэнтры рамёстваў Людмілай Саламянкавай збірала старыя ручнікі, што захаваліся ў бабальчыных кустрах, пераймала малюнак, тэхніку і даволі хутка аднавіла найстародаўнейшыя ручнікі — 1872 года. Неўзабаве ў РЦР з’явіліся яшчэ адны кросны, якія адрамантавалі сваімі сіламі.

Так, з-пад рук Аляксандры Рыбак выходзяць цудоўныя тканьня ручнікі, сурвэтка. А неўзабаве з’явіцца і касцюмы для супрацоўнікаў Цэнтры рамёстваў. Дарэчы, у снежні 2010 года майстроўка была прынята ў члены Беларускага саюза майстроў народнай творчасці.

Алена ЦІШКЕВІЧ,
вядучы метадыст Магілёўскага абласнога цэнтры НТ і КАП
На здымку: Аляксандра Рыбак.

Ці — у дэфіцыце ініцыятывы?

Райвыканкамаўская “лятушка” з “К”

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Аляксандр Васільевіч, як ацэньваеце працу аддзела культуры ў мінулым годзе? Што ўдалося зрабіць цягам 2010-га?

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Летась работы вяліся ў чатырох аграгарадках раёна, адпавед-

Наталля ГАЎРЫЛАВЕЦ:

— Работы прадоўжым, калі атрымаем фінансаванне. Пакуль што грошы пад гэты мэты не паступалі.

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Паспрабуем вырашыць пытанне, і, спадзяюся, да канца бягучага года новы ДК у Мілашэвічах з’явіцца.

Дэталі да агульнай карціны

Турпатэнцыял Новага Палесся

Вёска Каросцін з 60-х гадоў мінулага стагоддзя называецца Новае Палессе. І менавіта гэтае паселішча Лельчыцкага краю цяпер вядомае, бадай, на ўсю Беларусь.

На базе Навапалескага СК цягам дзесяці гадоў існуе фальклорны калектыў “Палескія напевы”. У 2005-м яму прысвоена званне “народны”, а пазалетаў цыкл старадаўніх песень гурта атрымаў званне нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Заснавальнік калектыву — дырэктар Навапалескага СК Марыя Светава.

— Калектыў наш досыць мабільны, — кажа яна, — і ўжо цяпер гатовы абслугоўваць са сваёй праграмай турыстаў і на маршрутах, і ў аграсядзібах раёна. Можам спяваць песні, паказваць традыцыйныя абрады.

Прапаную калектыву пакуль не паступала. Аднак варта, лічу, самастойна пацікавіцца попытам на падобныя паслугі. Тады і эфект будзе адпаведны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Галоўнае — каб у адноўленых СДК і СК віравала паўнацэннае жыццё. А гэта залежыць ад культуротнікаў, ад іх прафесійнай падрыхтоўкі. Ведаю, што з кадравай праблемай даводзіцца сутыкацца як у горадзе, так і на сяле...

Аляксандр КАПЫТКОЎ:

— Так, і гэта, зрэшты, паўсюдная праблема. Сваю ролю тут адыгрывае і аддаленасць раёна, і чарнобыльскі фактар. Напрыклад, калі да 1986 года ў раёне пражывала 40 тысяч чалавек, дык цяпер — толькі 27. Змяншэнне колькасці нашага насельніцтва, асабліва на сяле, мяне вельмі хвалюе.

Наталля ГАЎРЫЛАВЕЦ:

— А калі казаць пра вырашэнне кадравай праблемы, дык у нас завочна навучаецца ва ўстановах галіны культуры 26 чалавек у ВНУ і ССНУ.

Наталля ГАЎРЫЛАВЕЦ:

— А калі казаць пра вырашэнне кадравай праблемы, дык у нас завочна навучаецца ва ўстановах галіны культуры 26 чалавек у ВНУ і ССНУ.

Ігара ПЕШАХОНАВА ведаюць сёння не толькі як фоталетапіста афганскай вайны. Удзел у шматлікіх зборных выстаўках, персанальныя праекты... Вось і цяпер у Гарадской мастацкай галерэі Л.Шчамялёва дэманструецца ягоная экспазіцыя “Думка беларуская”, прысвечаная даследаванню айчыннага культурнага ландшафта ў самым шырокім сэнсе. Ігар Пешахонаў як фатограф спрабуе сябе ў самых розных накірунках, атрымліваючы задавальненне ад творчага пошуку як такога. Між тым, больш за дзесяць гадоў жыцця і больш за пятнаццаць персанальных выставак фатографа былі аддадзены Афганістану. “Магчыма, цяпер я выпяваю для таго, каб зноў падысці да назапашанага матэрыялу і зрабіць новую выстаўку пра гэтыя падзеі. Але, вядома, — у іншым ракурсе, чым раней”, — кажа воін-інтэрнацыяналіст, салдат той вайны, першы старшыня Лідскага аб’яднання ветэранаў вайны ў Афганістане Ігар Пешахонаў. У кожнага мастака — свой шлях. Для сённяшняга героя публікацыі “К” гэтая дарога стала вельмі няпростай. Але яна прывяла яго да заповітнага гарызонту.

Фота Дзмітрыя КАРАЯ

Ігар Пешахонаў на выстаўцы “Думка беларуская”.

Афганскі след і “Думка беларуская”

Якар у небе. Сінім-сінім...

15 лютага — Дзень памяці воінаў-інтэрнацыяналістаў

Разведгрупа 56-й ДШБ. Правінцыя Вардаг, 1987 г.

А побач — іншая рэальнасць

— Ігар, маё першае пытанне — прадказальнае: як вы трапілі на афганскую вайну?

— Скажу адразу: тады было зусім іншае стаўленне да службы. У горадзе, дзе я вырас, Віцебску, увесь час шапталіся пра Афганістан. Слова “вайна” не ўжывалі, але размоў пра цынкавыя труны было дастаткова. Калі мяне прызвалі (а гэта здарылася звычайным чынам: скончыў вучылішча, ажаніўся, размеркаваўся ў Ліду, і — прызыў), нават і думкі не з’явіліся пра тое, што можна адмовіцца. Ішоў 1985 год, мне было тады дзевятнаццаць. І гэта было кшталту пераходу ў іншае вымярэнне. Вось дом, любімая жонка, пэўныя перспектывы і — зусім іншы свет. Самая страшная, што здарылася з намі ўсімі, — гэта тое, што наша пакаленне зусім не разумела, куды мы трапім. Першыя ўражанні — асляпляльнае сонца, горы, блакітнае неба... І — адчуванне, што ты знаходзішся там, дзе не павінен быць...

— Дзе вам давалося служыць?

— Я служыў у 56-й дэсантна-штурмавой брыгадзе ў горадзе Гардзэ. Але спачатку трапіў у аддзел прапаганды і агітацыі. Мы выязджалі на розныя мерапрыемствы: хлопцы выступалі ў кішлаку з канцэртамі, раздавалі гуманітарную дапамогу, саджалі дрэвы...

Да прыкладу, мы маглі раніцай устаць, атрымаць зброю, хуценька — на верталёт, пасля вярнуцца ў частку да паstraення, а потым маршыраваць там паўдня.

— Але ж якой паўставала гэтая “служба” праз аб’екты фотаапарата і ўважлівікі?

— Паколькі ў мяне не было адчування, што я здымаю вайну, я фатаграфавалі ўсё, што бачыў, усё, што было навокал: краму, мury, нашу бранятэхніку, вядома, нашых салдат... Я нават рабіў нашым хлопцам фота на дакументы пад час службы. Цяпер гэтыя звычайныя, здавалася б, здымкі набываюць іншы сэнс. Асабліва калі ведаеш, хто з тых салдат загінуў... А на здымку бачыш ягоныя вочы...

Мне ўдалося захаваць вялікую калекцыю негатываў — іх недзе блізу трох тысяч, бо перадавалі плёнкі праз знаёмых афіцэраў, высылалі поштай, нават жонцы накіроўвалі пасылкі з плёнкамі, — але “пафасных” здымкаў у ёй няма. Вайны, той, якую паказваюць па тэлебачанні, на іх не бачна. Мабыць, таму, што я не ведаў, як здымаць яе. Едзеш у калоне, і раптам — снайпер забівае твайго сябра. Ці хтосьці падарваўся на міне. Як гэта зазьяць? А можа, не атрымлівалася і таму, што, зноў-такі, у гэтыя моманты я браў у рукі зброю...

Памятаю адзін вельмі страшны момант, які ўрэзаўся мне ў памяць. Былі ў гарах у час адной з першых маіх баявых аперацый. Цяжка давалася. Я выпіў усю ваду, таму што ніхто не вучыў гэтаму простаму правілу: трымацца і не піць усё адразу. Уверсе — сіняе-сіняе неба. Снег ляжыць на вяршынях. Што ўнізе — і не відаць. Ды раптам — выбух! Ляціць чыясці нага!.. Шок! Хтосьці кінуўся дапамагаць пацярпеламу. А я стаю і зрушыцца не магу. Салдат наступіў на міну, ён за 15 метраў ад мяне, а я не магу падысці туды і нават зірнуць. І ўвесь гэты час фотаапарат быў пры мне.

Было проста страшна. А потым... Потым прывыкаеш.

Ведаеце, у той вайне мы ўсе пачувалі сябе, як маленькая муха на вялізнай ваеннай тэхніцы. Ніяк не можамо уцяміць, што да чаго, хоць, здаецца, і сам непасрэдна ў

гэтым прымаеш удзел. Цэлае пакаленне, якое апынулася ў непатрэбным месцы, у непатрэбны час...

“Я вымаў з рам фатаграфіі Яна Булгака...”

— Але, вядома, гэтая чужая вайна моцна паўплывала на вашу творчасць?

— Калі я прыехаў з Афганістана, мяне да жыцця вярнула каханая жонка, дачка. Я пахрысціўся, бо зразумеў, што без веры, без Бога чалавеку вельмі цяжка. Асабліва гэта адчувалася там, калі не ведаў, за што і дзеля чаго ты ахвяруеш сваім жыццём. Таму духоўная падтрымка ў арміі вельмі важная.

Мяне вярнула да жыцця таксама і творчасць. Але спачатку я шмат часу прысвяціў ёй, гэтай неасэнсаванай вайне. Цягам дзесяці гадоў рабіў выстаўкі на “афганскую тэму”. Па ўсіх гарадах Беларусі, на вялікіх і малых пляцоўках. Займаўся грамадскай дзейнасцю, стаў старшынёй Лідскага аб’яднання ветэранаў вайны ў Афганістане, абараняў правы афганцаў... Але ў пэўны час зразумеў, што хаджу па крузе...

І аднойчы праз фотаклуб “Мінск” я пазнаёміўся з фатографам Уладзімірам Парфянкам. Ён прагледзеў мой назапашаны матэрыял і вырашыў зрабіць выстаўку ў галерэі “Nova”. Памятаю, як я вымаў з рам фатаграфіі Яна Булгака і ўстаўляў свае: мая выстаўка мусіла адкрыцца пасля экспазіцыі легенды фатаграфіі. Упершыню на маім праекце прысутнічала зусім іншая публіка. І я пачаў адпускаць гэтую тэму, якая, насамрэч, трымала мяне, як якар. 10 гадоў, уявіце толькі! Магчыма, Валодзя не ўсведамляе таго, што зрабіў, але ён, яго сябры і тыя глядачы выратавалі мяне. Я пачаў шукаць, выходзіць на іншыя тэмы. Я адкрыў для сябе мастацкую фатаграфію.

Сёння, магчыма, я нават гатовы зноў вярнуцца да маёй калекцыі і зладзіць новую выстаўку — з той умовай, што яна будзе адрознівацца ад усіх папярэдніх.

Я вынес з той службы і пэўныя ўрокі: трымаць слова і рабіць справу. Дочкі, мусіць, цяпер часта пакутуюць ад таго, што я не хачу слухаць іхнія апраўданні, калі яны не зрабілі ўрокі. “Мяне не цікавіць, чаму вы не паспелі”, — выходзіць у мяне. Армія навучыла мяне таму, што ёсць час “Ч”.

І, безумоўна, творчасць. Я раю ўсім сваім сябрам, знаёмым, родным: стварайце! Пішыце вершы, малюйце, фатаграфуйце, бо гэта адзінае, што можа выратаваць нас ад тых рэчаў, якія мы зазвычай называем несправядлівасцямі жыцця.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

“Культурная сталіца Беларусі-2011”

Гомельскія скарбы

Выстаўка народнага іканапісу і фальклорнага мастацтва насельніцтва Гомельшчыны XIX — XX стст. адкрыецца 17 лютага ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь. Падзея адбываецца ў рамках акцыі “Культурная сталіца Беларусі-2011”.

Больш за 80 ікон, выкананых алейнымі фарбамі на дошцы, прадметаў этнаграфіі рэгіёна і тэкстаў, у якіх адлюстраваны ўяўленні простага народу пра святых і пакутнікаў, будзе прадстаўлена на выстаўцы. Усе матэрыялы — з фондаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля. Як паведаміла загадчык аддзела па зборы музейных матэрыялаў і экспазіцыйнай дзейнасці гэтай установы Ганна Кузьміч, у тыя часы людзей цікавілі сюжэты, якія атаксмаміліся з календарна-абрадавым цыклам: Каляды, Нараджэнне Ісуса Хрыста, Радаўніца, абрад вяселля. Большасць створаных ікон суправаджаецца прымаўкамі, павер’ямі, апісаннем рытуалаў, замоў, відаў варажбы, звязаных са святымі нашай зямлі.

Таксама можна пазнаёміцца з асабліва вясцямі народнага касцюма, ручнікімі, якімі ўпрыгожваліся іконы, прадметамі традыцыйнага побыту беларусаў. Па словах Ганны Кузьміч, прадметы і тэксты былі сабраны даследчыкамі пад час экспедыцый. Усё гэта — унікальнае мастацтва, якім цікавіцца не толькі ў нашай краіне, але і ў замежжы. Выстаўка пабывала за мяжой, атрымаўшы шмат станоўчых водгукаў.

Толькі да 1-га красавіка!

Мастакі з Літвы, Латвіі, Расіі, Украіны, Польшчы, Ісландыі і Нарвегіі выказалі жаданне ўдзельнічаць у III Міжнароднай біенале акварэлі “Вада + фарба” ў Полацку. Пра гэта паведаміла загадчык Мастацкай галерэі горада Ларыса Лысенка.

Біенале будзе праходзіць з 3 чэрвеня па 7 жніўня бягучага года. Цягам больш як двух месяцаў палачане змогуць назіраць і аналізаваць акварэльныя работы прызнаных творцаў. “Тэма біенале — “Акварэль як творчая прастора”, і арганізатары чакаюць ад мастакоў адлюстравання сваіх уяўленняў пра свет, мастацтва, асабістыя і грамадскія каштоўнасці, — адзначае Ларыса Лысенка. — Мінулым разам мы пабачылі акварэльную работу памерам 2х1,5 м, і прыйшлі да высновы, што самастойнасць акварэлі як мастацтва ўзрастае, яе нельга разглядаць толькі як “карцінкі”, што ўпрыгожваюць галерэю або інтэр’ер. Гэта работы са сваёй філасофіяй, каларыстычнымі задачамі, таксама можна пабачыць акварэль нават як складнік канцэптуальнага твора...”

Заяўкі ад мастакоў будуць прымацца да 1 красавіка гэтага года. На запрашэнне да ўдзелу аддукаюцца і мастакі з усёй Беларусі. Арганізатарамі ж біенале з’яўляюцца Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік і Беларускае саюз мастакоў.

Упраўленне культуры Брэсцкага абласнага спачувача з прычыны смерці заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР ЦВЯТКОВА Юрыя Мікалаевіча і выказвае глыбокія спачуванні родным і блізкім.

Адміністрацыя і калектыў Бельдзяржфілармоніі спачувача з прычыны смерці ветэрана Вялікай Айчыннай вайны, кавалера ордэнаў Чырвонай Зоркі і Айчыннай вайны, мастацкага кіраўніка Бельдзяржфілармоніі з 1960 па 1964 год ПАЛІВОДЫ Ігара Пятровіча (1923 г.н.) і выказваюць спачуванні яго родным і блізкім.

Акурат сённа народнаму артысту Беларусі, прафесару Міхасю ДРЫНЕЎСКАМУ спаўняецца 70 гадоў. Няўжо сапраўды так? Паводле энцыклапедыі — круглая дата ў яго толькі праз год. На афішах — ніякіх юбілейных канцэртаў Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Беларусі імя Г.Цітовіча, якім Дрынеўскі кіруе ўжо 35 гадоў, а працуе ў гэтым калектыве ўвогуле 42. Дый выглядае Міхась Паўлавіч гадоў на дваццаць маладзейшым. Можна, нейкі піяр-ход? З высвятлення абставін, быў дэтэктыве, і пачалася наша сустрэча.

— Ды ўсё ж, Міхась Паўлавіч, як вам удалося дзень нараджэння ажно на цэлы год перасунуць? Ці гэта энцыклапедыі хлусяць?

— Ды не хлусяць яны зусім. Проста, скажам так, састарэлыя звесткі. Калі я ў Гомель паехаў у музычнае вучылішча паступаць, патрабаваўся пашпарт: мне ж было ўжо 18. А ў нас у вёсцы пашпартаў не выдавалі. Ды і бацькоўскія пашпарты ляжалі ў сельса-весе, іх на рукі не атрымлівалі, каб хто ў горад выпадкам не з'ехаў. Дык маці мая са знаёмым міліцыянерам дамовілася, каб мне ў Гомелі пашпарт зрабілі. Той павёў мяне ў нейкі кабінет, а там пытаюцца: калі нарадзіўся? Я так разгубіўся, што лягнуў: 12 лютага 1942-га. Так і запісалі. Не да ўдакладнення было: добра, што хоць нейкі дакумент цяпер ёсць. А пазней — маці ніяк не магла знайсці метрыкі (так раней пасведчанне аб нараджэнні называлі), каб пацвердзіць правільную дату. Знайшла тая метрыка, у вузельчыку завязаная, — толькі калі хату бацькоўскую па бярвяне разбіралі... Вось і вырашыў я ўсё ж унесці папраўку.

— Знойдзеная метрыка дапамагла вам “пасталець” на год. А што дапамагае заставацца маладым? Можна, вашы сваякі-медыкі нейкі рэцэпт асаблівы знайшлі?

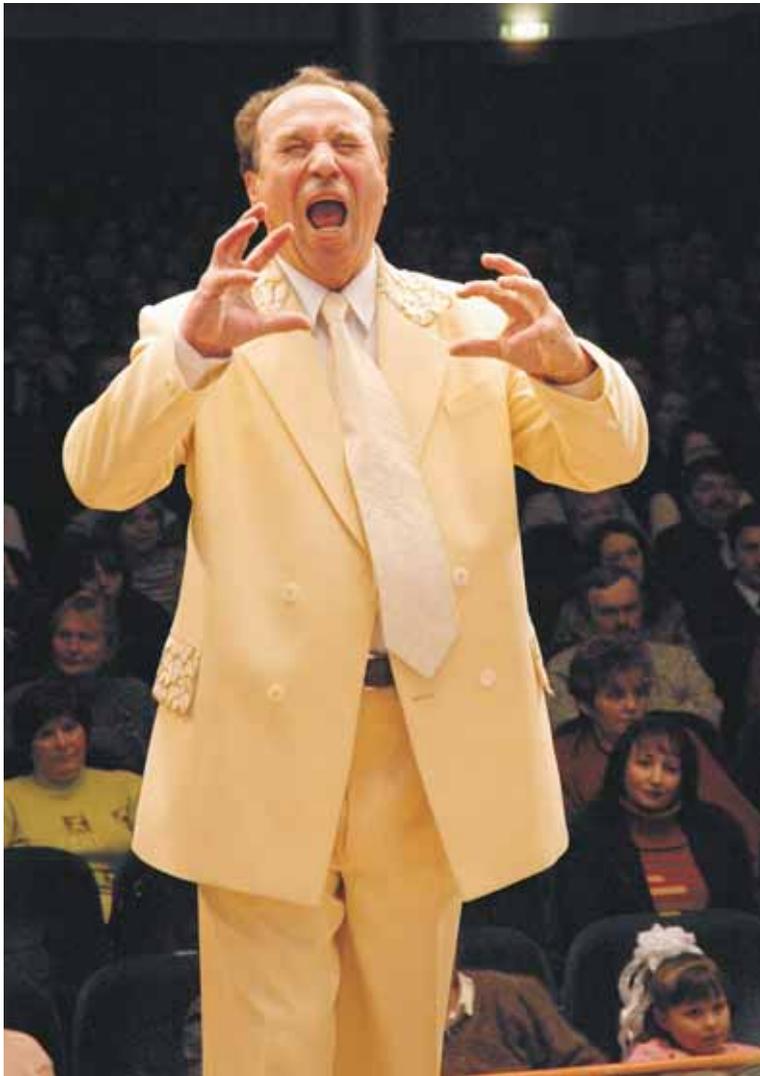
— Так, сын у мяне сам захацеў вучыцца вакалу, а дачка і трое маіх старэйшых братоў — усе медыкі. Але я, насамрэч, быў не чацвёртым дзіцем у сям'і — ажно восьмым. Астатнія, на жаль, памерлі малымі. Так што... які там рэцэпт? Дзяцінства было цяжкое. Яшчэ падлеткам рукі сапсаваў: копны сена цягаў — усё на выцягнутых, і ў ваду, у бруд яго не пакладзеш. Вось і расцягнуў жылы — яно і цяпер даецца ў знакі. Калі спазнаеш гора, лепей разумееш іншых. Жыццё не песьціла, затое ўсё ўмею: і касіць, і сталярнічаць. Але ж, як казала мая маці: дай божа ўсё ўмець, ды не ўсё рабіць. Добра працаваць, калі ў радасць. У 84-м бацька хатку зрубіў — на летніку, 5 на 6 метраў. Я там і веранду прыбудаваў, і другі паверх, і падлогу пераклаў, усё — сам. Здароўе, дзякаваць богу, не падводзіць. Выратоўвае і вярнасць людзям, што ў цябе паверылі. Дый песня — папраўдзе, як гаворыцца, жыць дапамагае. У вёсцы людзі песняй згуртаваліся на працу, дапамагалі адно аднаму. З песняй весялей!

— Але ж адна справа — спяваць для душы, не дбаючы пра публіку, і зусім іншая — працаваць над той песняй...

— Бывае, выношваеш задуму гадамі, як тую або іншую песню апрацаваць. Першыя свае пералажэнні, дарэчы, я рабіў пад кіраўніцтвам Эдзі Майсееўны Тырманд. Гэта знаная наша кампазітарка сваю першую адукацыю — фартэпіянную і хормайстарскую — атрымлівала ў Варшаве, напрудадні Другой сусветнай вайны. Ну, а моцныя прафесійныя веды мне дала, вядома, Ганна Паўлаўна Зелянкава: у гэтага цудоўнага спецыяліста вучылася

Міхась ДРЫНЕЎСКІ: драматургія нот і любові

Метрыка для песні

Дарэчы

Якраз сённа Нацыянальны акадэмічны народны хор Беларусі імя Г.Цітовіча на чале з М.Дрынеўскім з'язджае яшчэ на адзін польскі форум — Усеагульны конкурс беларускай песні. 16-га лютага — адкрывае IX Міжнародны конкурс “Каложскі дабрэств” у Гродне. 17-га — 20-га — праводзіць канцэрт на Брэстчыне. Нармальны графік! А ў самога Міхася Паўлавіча — яшчэ больш шчыльны. І не толькі ў юбілейны час — заўсёды.

большасць нашых харавікоў. Яна падрыхтавала мяне ў асістэнтуру, але загадчык кафедры сказаў: не, пойдзе іншы. Усе на выпускным вечары гуляюць, а ў мяне настрою няма, пайшоў дадому. Раптам тэлефануе той, каму замест мяне далі накіраванне: ён на радасцях дыплом згубіў, і запытвае, ці не я гэта “дапамог”. Затое праз два гады знакамiты Віктар Роўда нават Аляксандру Свешнікаву, які ў той час быў рэктарам Маскоўскай кансерваторыі, ліст пісаў, каб мяне туды ў аспірантуру адправіць. Але паехаць не давялося: я ўжо працаваў у народным хоры. І шмат чаму навучыўся ў заснавальніка калектыву Генадзя Цітовіча. Ён жа па ўсёй Беларусі праехаў, збіраючы песні! І паўсюль быў свой сярод сваіх. А вась з хорам займаўся, здавалася б, мала, творы развучвалі штатныя хормайстры (і я сярод іх). Было гэта не так проста: у калектыве на той час працавала шмат артыстаў без аніякай музычнай адукацыі, яны ўсё вучылі выключна па слуху. Затое з усяго развучанага Цітовіч умеў зрабіць музыку, а не толькі паслядоўнасць праспяваных нот. Ён адчуваў музычную драматургію не на

ўзроўні “цішэй — гучней”, а так, як тая дыхала. І менавіта гэтага дабіваўся ад хору. Я сам стаў іначэй ставіцца да песні, уцяміў, што куплетная форма зусім не азначае простыя паўторы ды хаджэнне па крузе: у апрацоўках тыя куплеты павінны быць рознымі. І адметнасць іх дыктуецца інтанацыяй кожнага слова. Я маю на ўвазе не вышыню музычных гукаў, а псіхалагічнае, сэнсвае адчуванне кожнага слова, тую інтанацыю, што закладзена на няўлоўным узроўні духоўнасці, самога подыху душы. Дасягнуце гэтага, і песня ў вашым выкананні будзе дыхаць.

— Невыпадкова, што маючы такія веды і ўменне так запальна выказаць свае думкі, вы пайшлі яшчэ і выкладаць...

— Педагагічная дзейнасць у мяне пачалася ці не адначасова з хормайстарскай. З 13-і гадоў, яшчэ не ведаючы нот, я працаваў са сваім школьным хорам, з калгасным хорам. І калі наш калектыв атрымаў першае месца ў раёне, мне далі прэмію — 50 рублёў (гэта яшчэ да рэформы 1960-х, калі нулікі скасавалі). Для мяне гэта былі такія вялікія грошы, што я не ведаў, куды іх пакласці, каб толькі не згубіць! Адаў дырыжору, і потым купіў на іх сабе боты. А калі ў музычным вучылішчы займаўся, на апошнім курсе да мяне двух двоечнікаў “прычапілі”, каб я іх падцягваў. Таксама добрая практыка! Дый пасля кансерваторыі адначасова і ў Мінскім музычным вучылішчы выкладаў, і ў народнай капэле Трактарнага завода, што была замацавана за капэлай Шырмы, працаваў, і ў хоры Цітовіча — за 6—7 рублёў заробку. Нават Цітовіч раіў: пераходзь у капэлу Шырмы — кар'еру хутчэй зробіш!

— Вы часта адмаўляецеся ад нейкіх прапаноў?

— Не заўсёды даю згоду быць старшынёй камісіі на дзяржаўных іспытах: гэта могуць зрабіць і іншыя. А вось у журы працаваць цікава: гэта дазваляе ўявіць панараму развіцця мастацтва. І, зразумела, падтрымаць найбольш таленавітых. Ад кагосьці са студэнтаў, здараецца, адмаўляюся: з-за іх абыякавасці ды ляноты, імкнення хутка, без аніякай унутранай самаадачы, атрымаць нейкі прыбытак. Я калісьці сам начаў ноты перапісваць, каб вучыцца! І каб хору даць партыі, бо тады ніякага ксераксу не было. Сённа ў моладзі больш магчымасцей, ёсць вельмі адораныя ад прыроды, і гэта вельмі важна, бо калі Бог не даў — нішто не навучыць. Але ж павінна быць і жаданне вучыцца! Па адным толькі дыплومه ацэньваць чалавека немагчыма. Тая ж Валянціна Крыловіч — салістка нашага хору, заслужаная артыстка Беларусі, узнагароджаная ордэнам Францыска Скарыны, — нічога не заканчвала. Як я кажу, яно і добра: ніхто не сапсаваў прыроджаныя вакальныя даныя. Бывае, некаторыя песні, акрамя яе, ніхто так не праспявае, каб за сэрца кранала. Ды ў нас кожны артыст — наш залаты фонд, як і песні!

— Пошукі рэпертуару — заўсёды клопат любога выканаўцы, а тым больш — кіраўніка калектыву, за плячыма якога столькі творчых індывідуальнасцей. Але вось парадокс! У 1930-я ў Заход-

няй Беларусі Рыгор Шырма стварыў хор, што выконваў менавіта беларускія народныя песні. Той набыў статус дзяржаўнай капэлы, стаў з цягам часу цалкам акадэмічным калектывам, які хаця і закрэпае ўсе жанры, але спецыялізуецца на класіцы. Таму ў 1952-м і ўзнік хор Генадзя Цітовіча, які паставіў за мэту выконваць менавіта беларускія народныя песні і — што вельмі важна — у народнай манеры. Але ж сённа рэпертуар вашага калектыву намнога шырэйшы, уключае нават духоўную музыку. Ці не паўторыцца гісторыя?

— Ні ў якім выпадку! Царкоўная музыка — гэта не толькі найвышэйшы выканальніцкі пілатаж, але і духоўная патрэба кожнага чалавека. Да ўсяго, у такім спалучэнні бачыцца і працяг нашых нацыянальных традыцый: тыя ж беларускія канты былі і рэлігійнай тэматыкі (называліся псалмамі), і любоўнай, і жанрава-побытавай. Некаторыя ўвогуле спяваліся на мелодыі народных песень! Я пачаў патроху звяртацца да духоўнай класікі яшчэ гадоў 30 таму. Не ўсе артысты падтрымлівалі: маўляў, не наша гэта. Але з часам выхаваўся густ, адчуўся смак. І ў 2004-м мы атрымалі Гран-пры на знакамітым фестывалі-конкурсе духоўнай музыкі ў Гайнаўцы ў Польшчы. У маі нас зноў туды запрасілі — на юбілейны, 30-ы, такі фестываль. Выступім там не толькі з духоўнымі творами, але і з уласнай праграмай. А я буду ў журы конкурсу...
Надзея БУНЦЭВІЧ

Мажорны палёт, або 29 прыступак

Не так даўно мне давялося стаць сведкам сустрэчы Міхася Дрынеўскага з чыноўнікам высокага рангу. Пабачыўшы маэстра, ён азірнуўся, нібыта прыцягваючы ўвагу грамады, і, дакрануўшыся да пляча Дрынеўскага, сказаў: — Дазвольце дакрануцца да каштоўнасці беларускай культуры!.. Прыкладна такія ж адчуванні перажыў і я, калі наведваў Міхася Паўлавіча, каб задаць яму сем пытанняў.

Дрынеўскі

— Майму старэйшаму брату Уладзіміру бацька расказваў такую быль-прыпавесць. Нібыта 200 гадоў таму жыў у Польшчы святар Дрынеўскі. І было ў яго тры сыны. Двое пайшлі ў святары, а трэці... адмовіўся. Пайшоў у беларускую вёску Рудня і там плавіў руду. З металу адліваў лемашы і насіў іх прадаваць у суседнюю вёску Тонеж. А таму, хто сустракаў яго і дапамагаў несці цяжкую кайстру, ён дарыў адзін з лемашоў.

Там, у Тонежы, ён і ажаніўся. Вось адкуль пайшлі Дрынеўскія.

Тонеж

— Пра назву маёй вёскі найлепш сказаў Адам Русак:

Ой, не едзь, мой мілы, ў Тонеж!

Не заедзеш, а патонеш!

Мінск

— Прыехаў я ў Мінск у 1963-м. А калі быў студэнтам 3-га курса, атрымаў кватэру. Іду неяк дадому, бачу: дзядзька з цёткай б'юцца. Я за жанчыну заступіўся, а тая на мяне з кулакамі! Ледзь ухіліўся. Падышоў да мужыка таго, па плячы паляпаў і сказаў: “Працягвай далей”.

Сённа шкадую, што ў бокс не пайшоў.

Мама

— Мама казала пра мяне:

— Мішка ў мяне — самы лепшы! — і давала: — Калі Мішкі няма — нявесела...

А я ёй:

— У цябе чацвёрта разумных сыноў, а пяты — музыкант...

Гумар

— З пачутага: “Ад Міхася Паўлавіча сыходзіш, дык крэм дарагі купляеш, каб маршчыны разгладзілісь...”

Здзіўленне

— Кожны новы дзень здзіўляе. Сённа, да прыкладу, здзіўіўся, калі прынеслі рахунак на жаночы балетны касцюм: 6 мільёнаў рублёў.

Найлепей, канешне ж, станючымі эмоцыямі здзіўляецца.

Жаданне

— Згодзен з Рыгорам Раманавічам Шырмам: “Хачу, каб песня-сяляначка вырасла ў вялікасвецкую даму. І каб яна лунала ў свеце...”

Гэта і маё жаданне.

Юрый ІВАНОВ
Фота аўтара

P.S. “Мажорны палёт”... Гэтыя словы я пачуў, калі патэлефанаваў Міхасю Паўлавічу: “Я адчуваў, пяцьдзесят на пяцьдзесят, што тэлефануецца вы, Юрый Сяргеевіч, — і дадаў: — Маажорны палёт!” У двух словах — нечаканая, сапраўды музычная, рэакцыя Дрынеўскага на тэлефанаванне. А куды ж, зрэшты, палёт? Мо па тых 29 прыступках мармуровай лесвіцы, што вядзе ў рэпетыцыйную залу Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Г.Цітовіча да новых творчых вяршынь.

Першыя старонкі рукапісаў хрэстаматыйнай “Палескай хронікі”, вершы Івана Мележа, лісты да яго ад сяброў і прыяцеляў, фотаздымкі і першыя выданні кніг народнага пісьменніка... Усе гэтыя ўнікальныя рэчы сабраны ў межах выстаўкі, што адкрылася ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры і сабрала даследчыкаў і прыхільнікаў творчасці Івана Мележа, яго родных і сяброў.

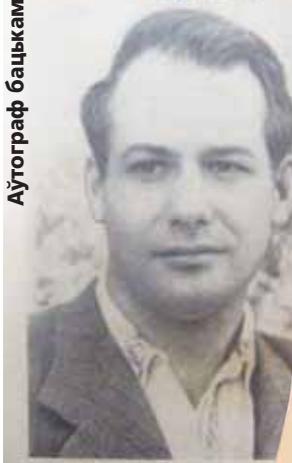

Іван Мележ на вуліцы ў Глінішчы. 1960-ы.

Дык гэта ж Мележ!

Мазыр — Мінск: з Палесся на “Дугласе”

Аўтограф бацькам на тытуле кнігі.

Гарбата з малінавых галінак

Ніхто не ведае чалавека лепш, як яго родныя. А таму — як не пагутарыць з блізкімі Івана Паўлавіча? Пад час сустрэчы ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры цёплымі ўспамінамі пра класіка айчынай літаратуры з карэспандэнтам “К” падзялілася яго родная сястра Любоў Паўлаўна Мележ.

— Я помню свайго старэйшага брата толькі ў паспяваенны час, бо нарадзілася ў 1937 годзе. Вядома ж, калі Івана забралі на фронт, я была яшчэ зусім маленькая. І тым не менш, Вялікую Айчынную вайну добра памятаю. Ці не ўсе гады акупацыі сядзелі ў балоце. Бацька ж быў сувязным у партызанскім атрадзе. Увесь гэты час мы не ведалі, ці быў жывы Іван, што з ім: за гады акупацыі не было аніякіх вестак ад старэйшага брата. Маці часта паўтарала: “Няхай усё багацце, няхай усё прападзе! Галоўнае — каб усё дзеці былі жывыя і здаровыя!” Іван пазней раскаваў, што пад час вайны таксама пастаянна імкнуўся атрымаць хоць якія звесткі пра сям’ю.

І толькі ў 1944-м ён даведаўся, што ўся яго вялікая сям’я (нас разам з бацькамі было пяць чалавек) — жывая! Але ад прасторнай хаты засталася адно папяршча... Бацька ў вялізным сховішчы пакінуў вопратку, каштоўныя побытавыя рэчы, збожжа. Нічога не засталася... Ацалёў толькі хляпчук, які стаў навод-

даль. Адзінае ж, што захавалася з сялянскага багацця, — медны самавар, які ляжаў ля хляпчука, і заварачны чайнік.

Калі Іван прыехаў першы раз, чым маглі яго парадаваць? Хіба гарбатай, заваранай у тым самым ацалелым чайніку. Мы надраілі да бляску самавар, наламалі галінак маліны, парэчкі

вядома, пасля вайны была нястача. Неяк мы з маці па вясне нават збіралі жалуды, сушылі іх. Нельга не згадаць яшчэ адзін выпадак, звязаны з братам. Аднойчы бацька прывёз з Мінска ад Івана два чамаданы, адзін з якіх быў з боханамі хлеба, другі — запоўнены кнігамі.

Павел Фёдаравіч, наш бацька, быў надзвычай адукаваны для свайго часу. Ведаў на памяць многія вершы Аляксандра Пушкіна і Міхаіла Лермантава, часта цытаваў “Палескіх рабінзонаў” Янкі Маўра. Брат перадаваў шмат кнігам, асабліва — класіку. Вельмі падабалася чытаць гоголеўскі “Вій” узімку.

Пры гэтым чыталі пераважна пры адмысловай самаробнай лампе: у гільзу з-пад снарада была наліта газа. Іванам Мележам ганарыліся ўсе Глінішчы. А тыя кнігі з аўтографамі, што перадаваў нам брат, чыталі ўсёй вёскай, перадавалі з хаты ў хату...

Не пазнаў класіка

Хто, як не Геннадзь Гарбук, так блізка звязаны з творчасцю Мележа? Сотні спектакляў, тэлепастаноўкі, экранізацыя — ва ўсіх іх быў задзейнічаны і Геннадзь Міхайлавіч. У дзень нараджэння Івана Мележа народны артыст Беларусі падзяліўся з “К” сваімі ўражаннямі ад знакамітага пісьменніка, з якім яму давялося неаднаразова сустракацца.

— Літаральна праз год пасля майго пераезду з Віцебска ў Мінск я распачаў працу над першай, чатырохсерыйнай, тэлеверсіяй рамана “Людзі на балоце” — аднаго з першых беларускіх тэлесерыялаў, які даў вялізарны штуршок для майго акцёрскага развіцця.

Першая сустрэча адбылася з Іванам Паўлавічам, калі здымалі сцэну для першай серыі тэлефільма пра пераезд зямлі, бойку Васіля і Яўхіма. Пакуль толькі рыхтаваліся, узаралі кавалачак зямлі. У гэты час я заўважыў высокага незнаёмага чалавека, які хадзіў побач. Я падумаў, што гэта нейкі журналіст, запытаўся пра яго ў нашай здымачнай групы. А мне і кажуць: дык гэта ж Мележ!

Тады, калі распачаліся здымкі, я ўжо не мог стрымаць свайго хвалявання. Пры гэтым запомнілася, што Іван Паўлавіч уважліва глядзеў, але ні слова не сказаў. У далейшым, пад час пастановак спектакля, ні разу не бачыў, як Мележ выказваў якія крытычныя заўвагі. Але самае галоўнае — ён нам прывіў любоў да палескіх споў, вучыў іх правільна, з мяккасцю вымаўляць.

Што і казаць, лепшыя ўспаміны, лепшыя гады звязаны з творчасцю Мележа. Якіх толькі герояў “Палескай хронікі” я не іграў: і Васіля, і Чарнушку, і асабліва — з вялікім задавальненнем — Апейку.

І для мяне вялікая радасць, што наш рэжысёр Аляксандр Гарцуеў у верасні будзе ставіць у Купалаўскім тэатры спектакль “Людзі на балоце”.

Адно шкада, што сёння мала хто памятае, як адразу пасля выхату ў свет “Людзей на балоце” на Беларускім радыё была зроблена ўнікальная радыёпастаноўка. Думаецца, калі б хто гэта зараз пачуў, я ўпэўнены, не адарваўся б слухач ад прыёмніка.

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Лічбы “Беларусаў”

У свой час фундаментальнае даследаванне Яўхіма Карскага “Беларусы” называлі кнігай, якая павінна быць у кожнай пісьменнай сям’і. Невыпадкова гэты выданні захоўваліся і ў асабістай бібліятэцы Святаполк-Мірскіх...

Сёння вядома пра “саўтараў” Карскага. І не толькі пра настаўніка фізікі і матэматыкі Мікалая Чудоўскага — аўтара артыкула аб асаблівасцях гаворкі Случчыны, пра якога нядаўна пісала “К”, але і пра Надзею Навіцкую.

У 3-м томе “Беларусаў”, у раздзеле, прысвечаным духоўным вершам, Я.Карскі прыводзіць тэкст так званай “Евангелістай песні”, якая ўтрымлівае 12 пытанняў і адказаў, што тлумачаць значэнне лічбаў у адпаведнасці з хрысціянскім веравучэннем. Пры гэтым ён зазначае: “Мне яшчэ гадоў 15 таму давялося чуць гэты верш у польскім варыянце ў Слупкім павеце Мінскай губерні ад Н.Навіцкай...”

Гаворка ідзе пра гасцяванне вучонага ў сяле Блячын (сучасная вёска Садовая Клецкага раёна) летам 1900 г. Настаяцелем мясцовай царквы ў гэты час быў родны брат навукоўца Іван Навіцкі. Ятроўка (жонка брата; слова запісана М.Чудоўскім у Клецу) Яўхіма Карскага, нарадзілася ў 1873 г. у сям’і святара Платона Гарбацэвіча. Па службе бацьку неаднаразова пераводзілі з аднаго прыхода ў другі. Ён служыў у Дунайчыцах, у Галынцы, а ў 1886 г. апынуўся ў Морачы — аддаленым кутку Клечыны, недалёка ад мяжы з Палесsem. У 1895 г. Надзея разам з мужам прыехала ў Блячын, дзе і жыла ўвесь астатні час.

Невядома яе адукацыя, аднак з успамінаў паўстае вобраз начытанай, адукаванай, разумнай жанчыны. Дзякуючы ёй Карскі змог зафіксаваць і некаторыя асаблівасці мовацкай гаворкі, якая істотна адрознівалася ад мовы цэнтра Беларусі.

Лёс быў бязлітасны да гэтай жанчыны. У маладым узросце памерлі яе сын і дачка, потым яна страціла мужа. У гады фашыскай акупацыі ў канцлагеры загінула малодшая дачка Наталля і зяць, святар Мікалай Хільтоў. У сталым узросце Надзея Платонаўна адна выхоўвала дзвюх унучак.

Вось што згадала пра яе пляменніца В.Гаховіч: “Надзея Платонаўна была прадстаўніком той інтэлігенцыі, якую мы не здолелі належным чынам ацаніць. Нават сярод жонак святароў яна была выключэннем. Мяне здзіўляла яе ўменне заўсёды быць “у форме”, пры фактычна жабрацкім паспяваенным жыцці апраанацца бедна, але элегантна. На ёй заўсёды былі прыгожыя каралі, а валасы — завітыя і ўкладзеныя. Яна заставалася “арыстараткай”. Да сляян ставілася з павагай, але і з некаторым пачуццём перавагі. Я не памятаю, каб яна калі-небудзь крычала ці павышала голас. З ёю было ўтульна і цікава. У Надзеі

Платонаўны заўсёды збіралася “вучоня” моладзь, студэнты з навакольных вёсак. Любілі гаварыць пра кнігі, спяваць пад гітару. Да яе цягнуліся сваякі, якім не было дзе ўладкавацца пасля вайны...” Дарэчы, да самых апошніх дзён, а яна памерла ў 1964 г., Н.Навіцкая не вельмі любіла згадваць пра сваяцтва з акадэмікам Карскім. Ётая тэма ў сям’і заўсёды была ахутана нейкай таямніцай.

Андрэй БЛІНЕЦ, крязнаўца
Клецк
На фота: Надзея Навіцкая.

Па дарозе ў Вендараж

Чатыры версіі аднаго крыжа

Традыцыя шанавання і трапяткога стаўлення людзей да каменных крыжоў ідзе са старажытных часоў і захоўваецца нават па сённяшні дзень. Пра гэта сведчыць і вядомая гісторыя з двума тураўскімі камянямі, якія сваімі абрысамі нагадваюць форму крыжа. Пры гэтым штогод яны нібыта растуць з зямлі як сведчанне своеасаблівага чуду для вернікаў.

Яшчэ адзін каменны крыж: Грыцкавічы, што на Крупшчыне.

Але ёсць на Беларусі і малавядомыя каменныя крыжы. Адзін з іх апісваў вядомы беларускі крязнаўца, этнограф Еўдакім Раманаў у пачатку XX стагоддзя. У тагачасным магілёўскім павеце па дарозе ў вёску Вендараж знаходзіўся ўнікальны помнік, звязаны з хрысціянскімі традыцыямі ў нашым краі. Гэта быў масіўны каменны чатырохканцовы крыж, нехайна высечаны з чырвонага граніту, вышыняй у паўтара аршына (трохі больш за метр). Пры гэтым на пярэднім баку, паверхня якога больш-менш гладкая, нанесены шэраг знакаў. Сярод іх высечаны невялікі крыж, лічба “1598”, а таксама слова “Іван”.

Першапачаткова, як адзначае Раманаў, крыж размяшчаўся на месцы тагачаснага (пачатку мінулага стагоддзя) гасцінца, але быў ссунуты крыху ўбок і там замацаваны. З гэтым цікавым помнікам быў звязаны шэраг легенд. У прыватнасці, мясцоваму насельніцтву падавалася, што з каменным крыжам звязана таямнічае і загадкавае забойства. Аднак што ж, на самай справе, мог першапачаткова сімвалізаваць гэты Вендаражскі крыж, акрамя надмагільнага знака?

Крыжы такога кшталту, па меркаванні Е.Раманава, устанавіліся ў старажытнасці ў некалькіх выпадках: яны маглі вы-

карыстоўвацца як пагранічны знак на мяжы двух уладанняў, альбо на месцы спаленых ці разбураных храмаў, колишніх могілак. Але існуе вялікая верагоднасць таго, што гэты крыж мае больш старажытную гісторыю і непасрэдна звязаны з звычайнымі традыцыямі. Невыпадкова вызначаны шматлікія факты выкарыстання каменных крыжоў у якасці месца ахвярапрынашэння. На Беларусі нават у XX стагоддзі на камень клалі грошы, воск, лён, запальвалі свечкі.

Вось як апісвае такую з’яву Раманаў: “Черта эта присуща многим народам и идёт из самой глубокой древности и связана с возлиянием елея Иаковом на камень, на котором он спал. В нашей губернии она имеет большое распространение в северозападной части в Сенненском, Могилёвском, в частях Оршанского, Быховского и Рогачёвского уездов, примыкая в этом отношении к губерниям Минской и Витебской, где почитание каменной распространено ещё более”.

А хутчэй за ўсё, крыж быў высечаны па загадзе мясцовага князя і ўсталяваны на месцы старажытнага капішча, а пасля мог выкарыстоўвацца і як надмагілле.

К.А.

Януарый Сухадольскі.

Імя гэтага мастака, ураджэнца Гродна, мала каму вядомае. Праўда, у 15-м томе “Беларускай энцыклапедыі” (2002 г.) яму прысвечана некалькі радкоў, дзякуючы Леаніду Дробаву, які практычна першым у Беларусі на пачатку 1970-х гадоў напісаў: “Януар Іванавіч Сухадольскі (а гаворка пойдзе менавіта аб ім — Б.К.) — беларускі жывапісец-баталіст. Творчасць звязана з мастацкім жыццём Беларусі, Польшчы і Расіі”. Дадам, што ў музеі Дзяржаўнай гісторыка-культурнай установы “Гомельскі палацава-паркавы ансамбль” знаходзіцца некалькі батальных карцін Я.Сухадольскага, прысвечаных узяццю рускімі войскамі крэпасцей Абасабад, Эрзерум і Ахалцых.

эліту і пры Банапарце, і ў гады Рэстаўрацыі. Тройчы пабываў з французскай арміяй у Алжыры, быў і ў Расіі, дзе хвацка пісаў карціны на любы заказ. Ён — аўтар цікавых палотнаў, прысвечаных напалеонаўскім перамогам пры Танжэры, Фрыдландзе, Ене, Ваграме; маляваў паўночна-афрыканскую экзотыку, стварыў у Луўры роспіс плафона ў зале егіпецкіх старажытнасцей; пісаў жывапісныя кампазіцыі для Версаль Напалеона III. З юнацтва засталася ў маёй памяці яго эрмітажная карціна “Бітва на моры”, якая паводле “стыхійнай дынамікі” нагадвала марскія баталіі Івана Айвазоўскага. Словам, Сухадольскаму было чаму павучыцца ў маэстра Вернэ. Дарэчы, па творах А.Конан Дойля, Шэрлак Холмс даводзіўся Арасу Вернэ ўнучатым пляменнікам! Восем так!

захаваць сілы для далейшага наступлення па вызваленні польскіх земляў ад аўстрыйскай, за што атрымаў Вялікі Крэйз Ганаровага Легіёна. Кіпрыян Гадзбскі, літатаратар, афіцэр Польскага рэспубліканскага легіёна ў Італіі, аўтар аповесці “Грэнадзёр-філасоф” — пра крушэнне надзей французскай рэвалюцыі 1789 года, — менавіта ў гэтым баі загінуў ва ўзросце 44 года.

А вось яшчэ адна смерць, увасобленая пэндзлем мастака, — смерць самога маршала Францыі Юзэфа Панятоўскага, якога ў маладосці называлі “Prince charmant” (“Чароўны князь”). Гэта здарылася ў час “Бітвы народаў” пад Лейпцыгам, у кастрычніку 1813 года, калі Напалеон праиграў бітву з аб’яднанай арміяй Расіі, Прусіі, Аўстрыі і Швецыі. Пасля першага дня 16 кастрычніка 8-ы Польскі корпус Панятоўскага (менавіта ў гэты дзень ён стаў маршалам Францыі) страціў трэць салдат, а дывізія яго намесніка Яна Дамброўскага — палову байцоў. Панятоўскі, прыкрываючы адступленне напалеонаўскіх войскаў, быў паранены куляй у бок, і кінуўся на кані ўплаў у раку Эльстэр, дзе і патануў. Я ўзгадаў раман А.Дзюма “Віконт дэ Бражэлон”: там Д’Артаньян жартам кажа, што маршал Францыі не можа патануць, таму што ён мае хаця б маленькі кавалачак дрэва — маршальскае жазло. Але Панятоўскі такое жазло атрымаць не паспеў. Сухадольскі ярка і паказаў момант, калі цяжка паранены маршал на белым кані набліжаецца да берага ракі: яму засталася жыць зусім мала... Праз чатыры дні цела маршала знайшоў рыбак Ян Хрысціян Фрыдрых. Спачатку труну пахавалі ў варшаўскім касцёле Святога Крыжа, а ў 1817 годзе перанеслі ў крыпту касцёла Святога Леанарда ў кракаўскі Вавель...

...У 1837 годзе Сухадольскі вярнуўся на радзіму. Не ведаю, ці дараваў яму цар за ўдзел у паўстанні, ці той удзел быў нязначным, ці такі жывапісец-баталіст вельмі быў патрэбны дзяржаве, але факт застаецца фактам: мастак па рэкамендацыі Мікалая І быў прыняты ў пецяярбургскую Акадэмію мастацтваў, а ў 1839 годзе, па высокім царскім загадзе, за карціну “Штурм крэпасці Ахалцых 15 жніўня 1828 г.” Сухадольскі стаў акадэмікам батальнага жывапісу. З таго часу слава мастака-баталіста расла як на дражджах і на тэрыторыі Расійскай імперыі, і ў некаторых краінах Захаду, дзе выстаўляліся ягоныя творы.

Большасць сваіх карцін мастак пісаў і як сведка, і як гісторык-дакументаліст, і таму яго творы могуць служыць цудоўным дапаможнікам для вывучэння кульмінацыйных падзей руска-турэцкіх, руска-персідскіх і іншых войнаў, а таксама эпоздаў, звязаных з удзелам нашых землякоў-беларусаў у ваенных драмах XIX ст. Па адным пераліку карцін Сухадольскага можна ўявіць сабе “геаграфію” галоўных інтарэсаў мастака: “Пераход гары Саганлуг і ўзяцце лінейнымі казакамі і мусульманскімі войскамі рэдута...” (сюжэт з вайны 1828 г.); “Штурм крэпасці Карс 23 чэрвеня 1828 года”, “Штурм Ачакава 8 снежня 1788 года”, “Здача сцягоў пры Джаван-Булаке”, “Фельдмаршал Паскевіч прымае дэлегацыю жыхароў Эрзерума”, “Заключэнне Туркманчайскага міру”, “На прыёме ў Візір-пашы”, “Здача крэпасці Абасабад”, “Перамога пад Ялдавай” і іншыя.

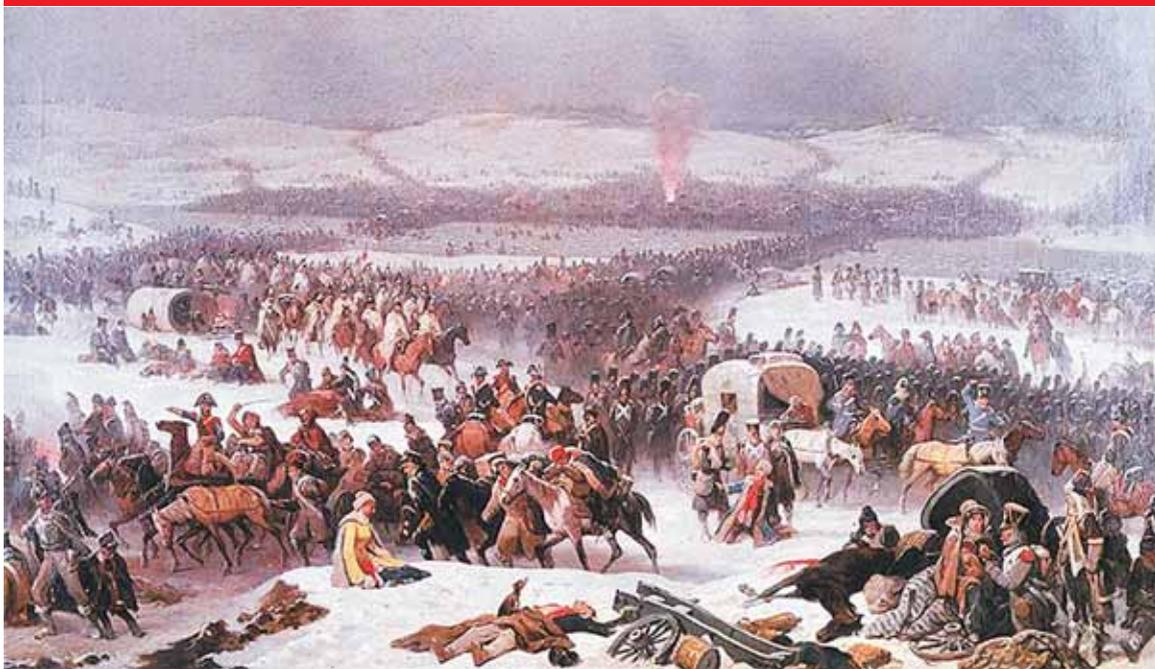
Пэўнае месца ў творчасці Сухадольскага займае і тэма паўстання 1831-га, якой мастак прысвяціў некалькі палотнаў. Асабліва цікавая карціна “Сцэна з 1831 года”: адлюстравана разбураная беларуская вёска, на ўскраіне якой, на фоне спаленага дома і адзінокага ацалелага коміна, ляжыць паранены паўстанец, яму дапамагае дзячына...

Канешне, жорсткі крытык можа знайсці ў творах Сухадольскага і нейкую кампазіцыйную аднастайнасць, і залішняую “параднасць”. Аднак, што б там ні казалі, Януарый Сухадольскі як таленавіты жывапісец-баталіст унёс вельмі значны ўклад у выяўленчую культуру, і ў гэтым жанры ў XIX ст. яму амаль што не было роўных.

Барыс КРЭПАК

Залатая табакерка і “геаграфія” Сухадольскага

Батальныя “панарамы” жывапісца з Гродна

Я.Сухадольскі. “Пераправа войска Напалеона праз Бярэзіну”.

Між тым, жыццё і творчасць жывапісца заслугоўваюць таго, каб захавацца на скрыжальных усёй нашай выяўленчай культуры, нароўні з імёнамі яго слаўных землякоў з гродзенскай зямлі Льва Бакста, Жака Ліпшыца, Аляксандры Экстэр, Іллі Гінцбурга. Па магутнасці таленту баталіста і шырокіх ведах у нацыянальнай і сусветнай гісторыі (асабліва — эпохі Напалеона і часоў ваенных паходаў Расіі супраць персаў і туркаў), па майстэрстве панарамна “кампагнаваць” шматфігурныя кампазіцыі, гістарычна дакладным адлюстраванні грандыёзных бітваў, а таксама баявых коней і ўсялякіх ваенных аtryбутаў і аксесуараў яго можна смела параўнаць хіба толькі з рускім жывапісцам Васілём Верашчагіным. Думаю, Сухадольскі ў гэтым сэнсе перасягнуў А.Кіўшэнку, Л.Лагорыя, М.Дзмітрыева-Арэнбургскага, А.Сытава, І.Мошкова, батальнае мастацтва якіх у XIX ст. карысталася вельмі вялікай папулярнасцю. Можна дапусціць, што некаторыя творы такіх выдатных баталістаў, як расіянін Ф.Рубо і паляк Ю.Косак, былі створаны не без уплыву “панарамных” карцін нашага земляка. Дарэчы, частка палотнаў Сухадольскага была напісана па непасрэдным заказе генерал-фельдмаршала Івана Фёдаравіча Паскевіча для яго гомельскага палаца, уладальнікам якога апошні стаў у 1834 годзе.

Мастак нарадзіўся 19 верасня 1797-га ў сям’і збяднелага беларускага шляхціча. Гродна ў выніку Трэцяга падзелу Рэчы Паспалітай толькі-толькі ўвайшло ў склад Расійскай імперыі, і ў гэтым жа горадзе адбылося адрачэнне ад улады апошняга Караля Польскага і Вялікага князя Літоўскага Станіслава II Аўгуста Панятоўскага. А ў 1801-м, калі Януарыю споўнілася чатыры гады, Гродна стала цэнтрам губерні.

У Януарыя былі тры браты: Райнольд, Яцэк і Валянцін. Так здарылася, што ва ўсіх траіх, актыўных удзельніках нацыянальна-вызваленчага паўстання 1830 — 1831 гг., лёс склаўся трагічна. Старэйшы, Райнольд — таленавіты пэст, музыкант, аўтар “Паланэза Касцюшкі”, былы член арганізацыі філарэтаў, гвардзеец 5-га палка пешых стралкоў — загінуў 8 верасня 1831 года пры штурме Варшавы царскай арміяй таго самага генерал-фельдмаршала Паскевіча. Яцэку і Валянціну “пашанцавала” больш: яны трапілі ў рускі палон. Валянцін усё ж уцёк з палону, тайна перайшоў мяжу і апынуўся ў Парыжы, дзе і скончыў свае дні. Яцэк з няволі вярнуўся на радзіму, але ягоная псіхіка была цалкам падарваная зведанымі ліхімі нягодамі...

А што ж наш герой, у якога лёс, у адрачэнне ад трох братаў, склаўся даволі шчасліва? У 1807 годзе тата, Іван Сухадольскі, адправіў хлопчыка ў толькі што створанае Напалеонам Вялікае Герцагства Варшаўскае, да свайго брата, перакананага прыхільніка французскага імператара. Праз тры гады зусім юны Януарый быў прызначаны ў 5-ы Польскі корпус, якім камандаваў князь Юзэф Панятоўскі. Тут, галоўным чынам, служылі палякі, беларусы і літоўцы. Але самога імператара ён пабачыў у Варшаве толькі ў сярэдзіне снежня 1812 года, калі Напалеон разам з обер-штальмейстэрам пры штабе Вялікай Арміі генералам Арманам Каленкурам прыбыў туды проста са Слоніма пасля свайго паражэння ў Расіі. Пазней Сухадольскі напіса карціну “Напале-

он і Панятоўскі”, дзе адлюструе праезд палкаводцаў на конях па плошчы разбуранага горада. На першым плане — забіты конь, справа — паранены салдат з барабанам, удалечыні — верхнікі і млын на фоне дыму пажарышча...

Але больш, чым ваенная служба, Сухадольскага вабіла рысаванне. Яшчэ самавукам ён імкнуўся капіраваць вядомых тады баталістаў. Трошкі пазней, у перыяд службы ў польскім гарнізоне, Сухадольскі, ужо будучы афіцэрам, знаходзіў час, каб наведваць урокі жывапіснага майстэрства ў прафесара Варшаўскага ўніверсітэта Антонія Брадоўскага, буйнога прадстаўніка польскага класіцызму. А першы поспех да Януарыя прыйшоў у пачатку 1820-х гадоў, калі ў Варшаву прыбыў рускі імператар Мікалай I. У яго гонар была арганізавана выстаўка, на якой экспанавалася і карціна Сухадольскага “Смерць Варненчыка”. Уладзіслаў III Варненчык у 1440-х гадах быў карацём польскім і венгерскім, сынам Уладзіслава Ягайлы ад чацвёртай жонкі, рускай князёўны Соф’і. Ён арганізаваў паход супраць туркаў султана Амурата, але пад Варнай пацярпеў няўдачу, і 10 лістапада 1444-га 20-гадовы кароль быў забіты ў баі.

Палатно выклікала ў цара такія станоўчыя эмоцыі, што ён тут жа пажадаў яго набыць. Але мастак проста падарыў

карціну Мікалаю Паўлавічу. А той, у сваю чаргу, абдарыў мастака залатой табакеркай. Аднак гэтая сяброўская суртрэча маладога жывапісца і расійскага імператара не перашкодзіла таму, што ў 1831 годзе Сухадольскі ўслед за братамі прыняў удзел у польска-беларускім паўстанні, пасля падаўлення якога быў вымушаны выехаць у Еўропу. Дарэчы, ёсць сведчанне, што той царскі падарунак — табакерку — мастак перадаў на патрэбу паўстання. Ёсць таксама звесткі, што сын Сухадольскага пазней прыняў удзел у паўстанні 1863 г. і некаторы час правёў у турме.

Амаль два гады Януарый Іванавіч жыў у Рыме. Тут, дзякуючы рэкамендацыйным лістам малодшага брата імператара Напалеона I — Жэрэма Банапарта, які тады знаходзіўся ў ссыльцы ў Італіі, і яго пляменніка Луі-Напалеона (будучага прэзідэнта Францыі), пазнаёміўся з выдатным баталістам і дыпламатам Арасам Вернэ, што ўзначальваў французскую Акадэмію мастацтваў у Рыме. Думаю, менавіта Вернэ аказаў самае моцнае ўражанне на Сухадольскага ў сэнсе яго цікавасці да батальнай кампазіцыі, у распрацоўцы адпаведнай “харавай” карціны вялікіх памераў. Арас Вернэ быў чалавекам, які адчуваў сябе ўтульна заўжды: уваходзіў у палітычную

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- **"Рускі жанравы жывапіс XIX — першай чвэрці XX стст."**
- Выстаўка **"Мастоцтва Узбекістана са збораў НММ РБ"**. Да 24.02.2011 г.
- Выстаўка **"Народжаныя ў 1920-я"**. Да 03.04.2011 г.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў В.Альшэўскага, М.Баразны, У.Зінкевіча.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- **"Хараство славянскага ўзору"**.

**МУЗЕЙ
В.К. БАЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- "Культура I-й пал. XIX ст."

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- **"Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."**
- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"З крыніц адвечнай прыгажосці"**.
- **"Водбліскі ваеннай славы"** (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — I-й пал. XX стст.).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

Выстаўкі:

- **"Мой мілы сын, мая Маруся..."** (да 80-годдзя сына Якуба Коласа Міхася Міцкевіча і 120-годдзя з дня нараджэння жанкі Песняра Марыі Дзмітрыеўны).

- **"Святло стагоддзяў"**.
- **"Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..."** (да 80-годдзя з дня нараджэння У.Караткевіча).
- **"Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам"**.
- **"Спадарожнікі дзяцінства"**.
- **"Зямля пад белымі крыламі"** (выстаўка мастацкіх работ да 80-годдзя Уладзіміра Караткевіча).

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ
ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

дому".

- **"Іван Шамякін. Мае кнігі — мая біяграфія"**.
- **"Новыя паступленні ў музейны збор"**.
- **"Мастоцкае шкло і габелен"**.
- **"Рэальнасць і фантазія"**.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладальнікі

- **Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне, у партызанскай зямлянцы.**
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

Выстаўкі:

- **"Айчынная вайна 1812 года"** (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суварова).
- **"Музей крміналістыкі"**.
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- **"Этапы вялікага шляху"**. Выстаўка Барыса Аракчэева.
- **"Зазірнуць у люстэрка душы"**. Выстаўка Аксаны Аракчэвай.
- Выстаўка Яўгена Ждана.
- Выстаўка Валерыя Калясінскага.
- Выстаўка Галіны Васільевай.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка работ стыпендыятаў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

**ГАЛЕРЭЯ
ТЫЗЕНГАЎЗА**

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка І. Яскоўкай-Дударавай **"Гербарый сноў"**.

**КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г. ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул.
Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- **"Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка"**.
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- Выстаўка работ **Аляксандра Ісачова і Алега Арлова**.
- Выстаўка **"Лунаючыя кветкі"**.

Гомельскага маэнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- **"Повязь часоў"**.
- **"А па начах мне сняцца коні..."**.

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- **"Вышыўка Наталлі Коршак"**.
- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
- Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.

Выстаўкі:

- **"Смерць — гэта не правасуддзе"**.
- **"Как молады мы былі... Семейный альбом"**.
- **"Савецкае грамадства і вайна 1941 — 1945"**.
- **"Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці"**. Да 12.05.2011.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232)
74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- **"Рускі Ляўша"**.
- **"Вандроўка"** Ю.Платонава.
- **"Усе шляхі вядуць да**

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул.
Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя **"Жыццё і творчасць Янкі Купалы"**.
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў **"Дзядзька Янка, добры дзень!"**.

Выстаўкі:

- **"Курганы шмат чаго нам гавораць"** (да 100-годдзя з моманту напісання паэмы "Курган").
- **"Глянуць будучыне ў вочы..."** (да 65-годдзя з дня адкрыцця першай экспазіцыі музея).

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

Выстаўкі:

- **"Пачатак. Музей беларускай моды"**.
- **"Падарожжа ў Галівуд"**. Забаўляльная праграма. 14.02.2010.

Дом-музей І З'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя **"Гісторыя І З'езда РСДРП"**.

**ДУ "НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"**

г. Нясвіж,
вул. Гейсіка, 1.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81.

Сектар "Выставачная зала".

- Выстаўка **"Нематэрыяльная культурная спадчына Беларусі: кансервацыя ці развіццё?"** (праект Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Інстытута культуры Беларусі).

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.**

Паспяшайцеся на пошту!

ТЭАТРЫ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл.
Парыжскай
камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- **12 — "Іяланта"** П.Чайкоўскага.

- **13 — "Тры парасяці"** С.Кібірава.
- **13 — "Рамэа і Джульета"** С.Пракоф'ева.
- **16, 17 — "Набука"** Дж.Вердзі.
- **18 — "Шапеніяна"**. Пахіта Трыстан і Ізольда".

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.

- **12 — "Палёты з анёлам"** С.Сагалава.
- **13 — "Сонечка"** А.Паповай.
- **15 — "Адамавы жарты"** С.Навуменкі.
- **16 — "Раман+Юлія"** Д.Балыка.
- **17 — "Сталіца Эраўнд"** С.Гіргеля.
- **11 — "Бязвінная**

**смерць Аннушкі, або
Буржуй у бутэльцы"**
В.Шышкава.

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- **12 — "Аршын мал**

алан" У.Гадзубекава.

- **13 — "Чырвоны Каптурык"**. Пакаленне NEXT" А.Рыбніківа.
- **15 — "Вясёлая ўдава"** Ф.Легара.
- **16 — "Мая жонка — ілгуня"** У.Ільіна, В.Лукашова.
- **17 — "Лютучая мыш"** І.Штраўса.

**БЕЛАРУСКІ
ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- **12 — "Дэкамерон"** Дж.Бакача.
- **13 — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурык"** С.Яфрэмава, С.Когана.
- **18 — "Прынцэса і Свінапас"** Г.Х. Андрэрсена.